

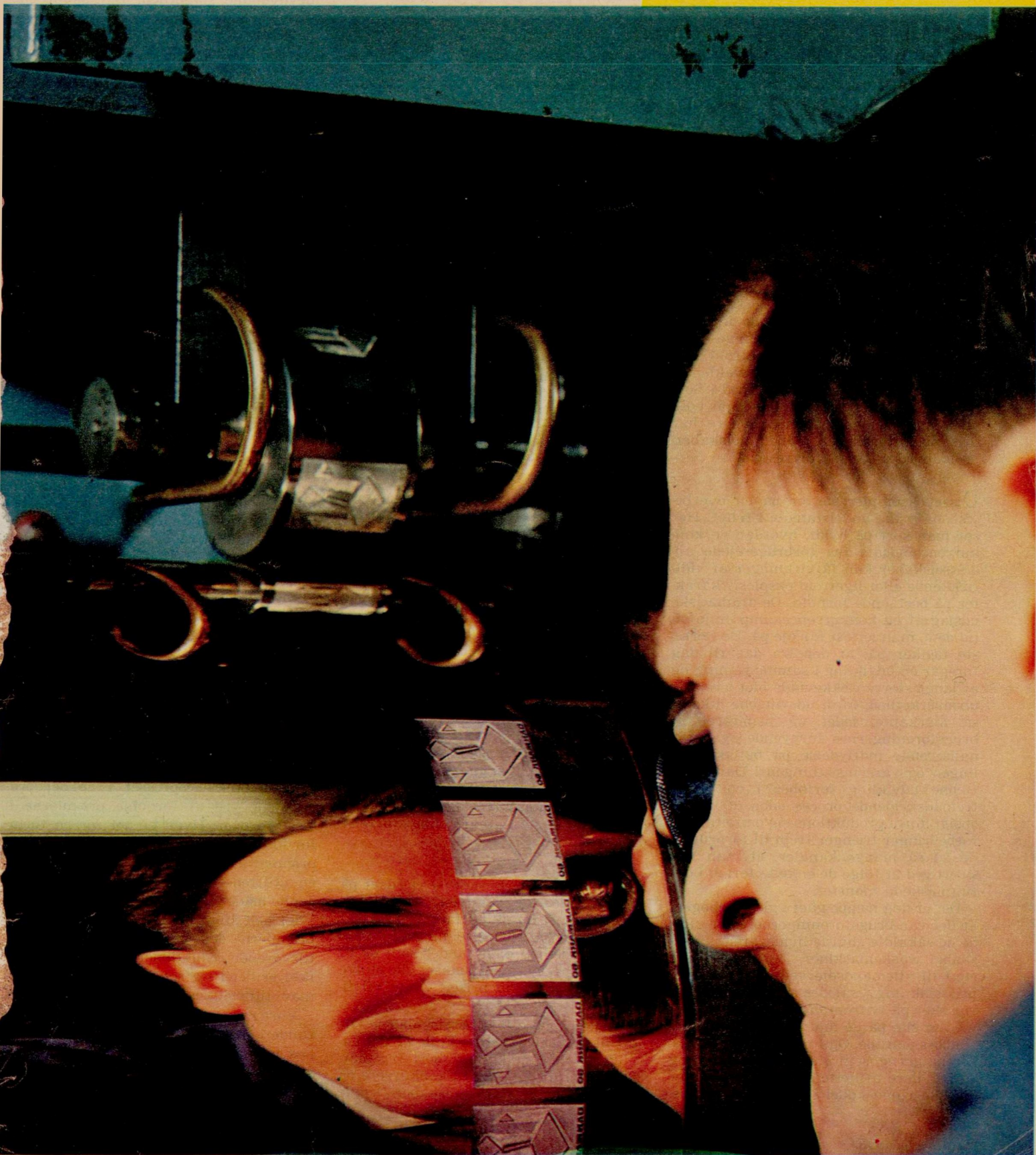
NR. 8 . 1969 . 1. MAJ

Samvirke

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

KL

Det danske postvæsen ville den 10. april have udsendt sit første trefarvede frimærke. Men den interessante premiere måtte udskydes på ubestemt tid, og når mærket engang kommer, bliver det – af tekniske årsager – med andre farver end de planlagte. Blot ét frimærke trykt med den trykcyliner, teknikeren her studerer, ville derfor være en filatelistisk sjældenhed, som var en formue værd. Se også billedreportagen inde i bladet.

FORBRUGER-FRONT mod pris-front

I den allersidste tid har motorfolket kunnet glæde sig over to markante udslag af konkurrencekampen på vigtige forbrugsområder. I begge tilfælde er det forbrugerejede andelsselskaber, som har æren af de opnåede resultater – hver på sin måde.

Forsikrings-selskabet MLU har nedsat kasko-præmien for nye bilejere med 40 %, hvorefter de øvrige forsikrings-selskaber har foretaget tilsvarende reduktioner i deres tariffer, og olieselskabet OK har sammen med Uno-X brudt de internationale olieselskabers årelange pris-hærdomme og den fælles prisfront. Det var OK, der fik fronten til at vakle, da Shell satte benzinprisen 2 øre ned i Sønderborg-området for at imødegå OKs stadig stigende salgsandel. Senere har pris- og lotterikrigen mellem selskaberne indbyrdes sørget for resten.

Disse eksempler sætter på en overbevisende måde andelstanken i relief. Her ser man sort på hvidt, hvordan en konkurrenceindsats fra forbrugerejede andelsselskaber kan få virkninger af vidt-rækkende eller ligefrem eksplosiv karakter på bestående forhold. De dramatiske udslag af en konkurrencekamp er jo altid dem, man lettest får øje på. De færreste tænker på, at der fra dag til dag foregår en udvikling i samme retning og af langt større rækkevidde blot i relativ ubemærketthed, fordi udsvingene ikke er så markante, ledet og inspireret af brugsforeningernes fornyende og rationaliserende indflydelse på butiksudviklingen og vareomsætningen i Danmark. Denne udvikling forløber i en jævnt fremadskridende proces uden at vække opsigt, fordi produktions- og omsætningsforbedringer trænger frem til forbrugeren ad så mange kanaler, at man har svært ved at følge de enkelte forløb i det fintmaskede mønster.

Det er dog næppe gået i glemmebogen, at det var brugsforeningerne, som gjorde de såkaldte „hårde hvidevarer“ („køleskabe, vaskemaskiner, hjemmefrysere etc.) til allemandseje ved en dramatisk prissænkning – således som det tidligere var sket på tv-fronten og er godt i gang med at ske på de motoriserede haveredskabers område. Og for øvrigt har brugsforeningerne som medejere af OK og forhandlere af dette selskabs produkter en ikke ringe andel i selskabets succes.

Bortset fra at MLUs og OKs aktioner altså har spillet en bemærkelsesværdig rolle i den sidste tids hændelser, er de dog så forskellige, at de slet ikke kan sammenlignes. MLU er Danmarks største bilforsikrings-selskab og er på denne måde et eksempel på, hvad det vil sige, at en medlemsorganisation af forbrugere – for alle MLU-forsikrede er stemme- og ejerberettigede medlemmer af selskabet – erobrer en sådan position, at det bliver toneangivende for hele denne del af branchens tarifpolitik.

I modsætning hertil er OK sammenlignet med de store internationale olieselskaber som en David mod Goliath, hvilket dog ikke har forhindret det i adskillige gange at demonstrere en frygtløs holdning, for eksempel da selskabet erobrede den nye Hanstholm havn ved at være billigst med olieforsyningen til fiskerne.

MLU nyder den fordel at være så stort, at selskabet ingen risiko løber for at blive trængt op i en krog som følge af en konkurrence-udfordrende tarifpolitik. MLU har indlagt sig store fortjenester ved at indføre store præmiereduktioner med en ubetydelig selvrisiko som modydelse. Dels herved og dels ved at belønne skadefri kørsel med anselige særrabatter er det lykkedes selskabet at sanere det temmelig forsumpede forsikringsområde, tynget som det var af et utal nytteløse udgifter til udbedring af kosmetikskader og lignende. Og nu kommer altså selskabets sidste udspil med en besparelse for nye bilejere på op til 350 kr.

Folk skal nok vide at værdsætte, hvem der skaffer dem de billigste forsikringer og de bedste forsikringsbetingelser, når det gælder et selskab af denne størrelse og kapacitet.

Men vil OK blive husket og værdsat på samme måde og sammen med Uno-X blive belønnet for sit initiativ ved fortsat at tiltrække sig flittig søgning til de 700 tankstationer ud over landet som de to selskaber råder over, uanset de større selskabers nedsatte priser. Dette vil tiden vise.

– Takket være lavprisselskaberne OK og Uno-X, samt Haahr i Vejle er det endelig lykkedes at komme bort fra markedsgøglet for virkelig at konkurrere på pris mellem de store selskaber, sagde

Forenede Danske Motorejeres talsmand, direktør Chr. Einfeldt i en kommentar til den aktuelle konkurrencesituation.

Lad os kvittere for denne kompliment fra landets store motororganisation med håbet om, at bilisterne vil tage ad notam, hvem der „åbner for sluserne“ – så meget desto mere som ingen kan være sikre på, om eller hvornår den gammelkendte fælanks, som konkurrerer på alt andet end prisen, stiller op på ny i den hævdvundne slagorden. Det skulle nemlig blive sådan, at OK og Uno-X får lov at betale for deres gå-på-mod med en dalende salgsandel, fordi bilisterne svigter dem, efter at prisfronten har givet efter for deres tryk. Det vil hævne sig, hvis de senere igen skal danne modvægt mod en ny prisfront.

At det ikke er kærlighed til forbrugeren, der har dikteret de tre store selskabers lotteri- og prispolitik, fremgår tydeligt af udtalelser fra deres ledende folks side. De har koldt og kynisk kalkuleret, at de kunne nøjes med en prisnedsættelse på 2 øre, når de havde deres lotterier at friste med. Tilbudet om dette stykke lokkemad overskygger efter deres mening helt de 3-7 øres prisdifference, som Gulf og lavprisselskaberne kan byde på.

Lad os håbe, at det viser sig at være gal beregning. Nu er der virkelig tale om prisforskelle, der kan mærkes, og bilisterne kan ikke længere undskylde sig med, at der ikke er billig benzin i nærheden.

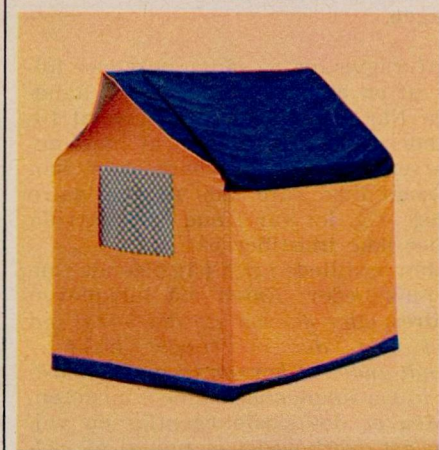
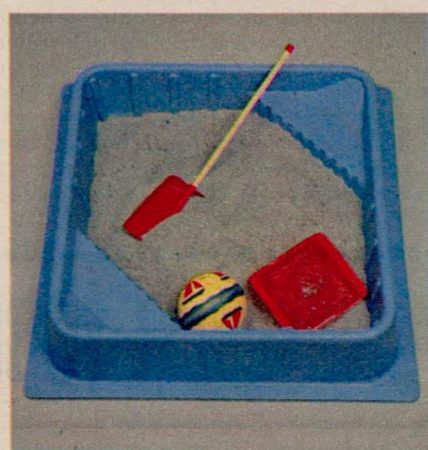
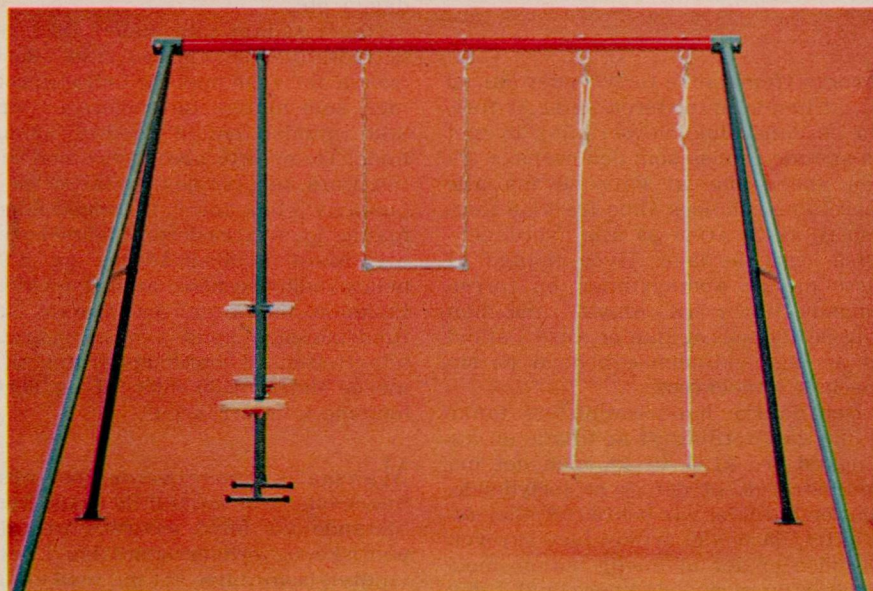
– Hvis man vil være sikker på gevinst, skal man købe hos de priskonkurrerende selskabers tankstationer, siger Chr. Einfeldt. Derved tvinger man de øvrige selskaber til at vælge priskonkurrencen frem for lotterierne.

For øvrigt er offentligheden hidtil holdt i uvished om, hvordan gevinstchancerne forholder sig til købet. Et blad har regnet ud, at den gennemsnitlige gevinst i et af lotteriselskaberne må ligge på cirka 5 kr. for 15.000 km.s kørsel, og det kan vel kaldes en narresut?

En anden mystifikation har relation til den måde, hvorpå gevinsterne fordeles. Et af lotteriselskabernes salgsdirektør har oplyst, at selskabet har imødegået konkurrencepresset i Sønderborg og Vejle ved at fordoble præmierne i disse to byer. Hvad er det for en form for lotteri, der gør det muligt at dirigere præmierne derhen, hvor selskabet har en utilfredsstillende markedsandel? På denne måde bliver benzinkøberne indlagt i det helt store lotteri. En fordobling af præmierne det ene sted, må vel føre til tilsvarende reduktioner et andet, og i så fald er det i sig selv et lotterispil, hvor man tilfældigvis køber sin benzin.

Vort råd til bilisterne er: Lad være at fundere over disse besynderligheder, køb hos lavprisselskaberne. Så kan man rygte al forargelsen af sig med et skuldertræk.

Børnene skal ud i solen-

men der skal også være noget, de kan beskæftige sig med! - **BRUGSEN** har masser af legetøj, børnemøbler etc. til livet i haven.

Havegyngen er så solid, at også voksne kan ta' en tur — bæreevnen er over 300 kg! Den bliver børnene aldrig træt af, for der er både enkelt- og dobbelt-gynge, trapez og ringe ..... kr. **248.00**

Det spændende indianertelt har flotte motiver på den gule teltdug, frynser og forstærket top. 4 stål-stænger med dupsko bærer det; høj-

den er 180 cm, flademålet 110×110 cm. — I stofpose med bærehank, 45 75 20 ..... kr. **35.00**

Sandkassen er også ideel som soppebassin. 90×90 cm, højde 19 cm. 45 68 20 ..... kr. **37.50**

Lad børnene få deres egen hygekrog med havemøbler! Barnebordet har vandfast »Weralit«-plade, 50×60 cm. Sammenklappeligt stålrørstel, højde 48 cm. 27 76 97 kr. **33.50**

Barnestol med betræk i kraftig bomuld. Stellet kan klappes sammen, søvlakerede 13 mm stålrør med træarmen. Sædehøjde 28 cm, -bredde 33 cm, 23 76 94 ... kr. **17.85**

Stabelbar barnegjordestol med blå eller røde plast-hulsnore. Sædehøjde 27 cm, bredde 33 cm. — 23 76 92 ..... kr. **17.85**

En pragtfuld »hule« for alle børn — et stort gedigent legetelt med vandtæt, plastbelagt tag og imprægneret, sol- og lysægte teltdug. Græskant i PVC-plast. 135×100 cm, højde 135 cm. 45 75 19 . kr. **145.00**

Husk Brugsen har et flot udvalg i pragtfulde børnesokletter i moderne farver.

BRUGSEN

LUKKELOVS- REVISION i sigte

Endelig synes der at skulle ske noget med lukkeloven. Ganske vist dementierer Handelsministeriet, at der er truffet nogen *beslutning*, men det udelukker ikke, at handelsminister *Knud Thomsen* i det kommende folketingsår vil fremsætte forslag til en lukkelovs-revision. Man må endda sige, at et sådant skridt ville være den logiske følge af de udtalelser, han har fremsat om dette spørgsmål.

Da handelsministeren talte ved Forbrugerrådets årsmøde for nylig, erklærede han således, at de nuværende lukkelovstilstande er *uholdbare* og *uacceptable*.

Eftersom det er, hvad *Samvirke* har skrevet adskillige gange, kan vi naturligvis kun glædes over dette ministerstandpunkt – og over, at det udtrykkes med en så prisværdig klarhed uden hensyn til de partipolitiske problemer i sagen.

Naturligvis må en sådan udtalelse følges af en eller anden form for handling. Når en minister erklærer, at tilstandene inden for en del af hans ansvarsområde er uholdbare, kan han selvsagt ikke bare lade tingene dalre videre. Og det var Knud Thomsen da heller ikke indstillet på.

Han opstillede i den pågældende tale to muligheder: *Enten* må lukkeloven ændres, *eller* der må skrives hårdt ind mod dem, der overtræder loven – blandt andet af hensyn til andre områder af vor lovgivning, sagde ministeren.

Men er det sidste egentlig en vej, som det overhovedet er muligt at vælge? Allerede de rent politimæssige vanskeligheder er vel næsten i stand til at forhindre det. Hertil kommer reaktionerne hos den gruppe handlende og de forbrugere – for eksempel i sommerhusområder – der nu gennem mange år har betragtet det som noget nær en grundlovssikret borgerret at give pokker i den officielle lukketid. Da lukkelovsovertrædelserne ydermere er udslog af, at loven ikke mere svarer til det eksisterende behov for indkøbsmuligheder, ville det nok kræve drakoniske foranstaltninger at få låst både for- og bagdør på det rigtige klokkeslet.

Vi tror simpelt hen ikke, det kan lade sig gøre. Tilbage bliver da – således som handelsministeren selv har ridset situationen op – at lukkeloven må laves om.

Senere fremkomne forlydender går ud på, at handelsministeren agter at foreslå en dansk lukkelovsordning bygget på samme princip som den svenske. På den anden side af Øresund må alle forretninger holdes åbne fra kl. 8 morgen til kl. 20 aften på alle hverdage – altså også lørdage. Hvor mange af disse mulige åbningstimer, en forretningsindehaver vil udnytte, må han selv bestemme, og han er altså i stand til at tage vidtgående hensyn til sin specielle kundekreds.

Den danske handelsministers tanke skulle gå i retning af at tillade en åbningstid fra kl. 7 til 19, men det må understreges, at det er et forlydende, som endnu ikke var bekræftet eller afkræftet, da denne artikel blev skrevet. Desuden er der temmelig mange modsigelser og svævende spørgsmål i det, der er kommet frem. Man må derfor afvente ministerens konkrete udspil, inden man kan tage stilling til den bebudede lovrevisions værdi for de forskellige grupper af forbrugere.

Det svenske system er naturligvis ikke de vises sten. Man kan jo for eksempel

spørge – som man også har gjort i Sverige – om vi i det hele taget skal have en lukkelov. Men noget dårligt udgangspunkt for den videre drøftelse er det nu ikke. Blandt andet også, fordi det klart antyder, at ministeren ikke er indstillet på en „løsning“, der kun består i at lappe et par af de mest iøjnefaldende huller, for eksempel ved at indføre yderligere særbestemmelser for landliggerhandel, bilhandel om søndagen etc.

Noget sådant ville heller ikke være tilfredsstillende. Man ville derved overse for eksempel de indkøbsproblemer, som mange forbrugere i byerne, ikke mindst enlige mødre, kæmper imod. De er ofte alvorligere end landliggernes, selv om de ikke får så megen publicity eller fører til overvældende mange lovovertrædelser. Tilmeldt er det utvivlsomt i byområderne og andre helårs-indkøbscentre, at den gældende lukkelov medfører det største samfundsmæssige spild ved at begrænse udnyttelsen af butiksapparatet til timerne inden 17.30 eller 14 og derved hæmme konkurrencen.

Man skal ikke nære overdrevne forestillinger om, hvor hurtigt de eksisterende tilstande vil blive ændret. Adskillige politiske og erhvervsmæssige kræfter vil utvivlsomt blive sat ind mod en liberalisering også på dette område, og selv i bedste fald er der lang vej endnu, inden Danmark har en tilfredsstillende lukkelov. Men i de forlydender, som er kommet frem og i ministerens indrømmelse af, at det ikke kan blive ved at gå som det gør, ligger dog et varsel, som må bidrage til en forbrugers forårsoptimisme.

22 mill. kr. OVERSKUD I 1968

FDBs repræsentantskab har i sit sidste møde vedtaget at indstille regnskabet for 1968 til godkendelse på generalforsamlingen, der holdes den 3. juni i Esbjerg.

Med en stigning på 9,4 % er totalomsætningen i 1968 nået op på 2008 mill. kr.

Efter foretagne afskrivninger og forrentning af interne fonds er overskuddet opgjort til 21,3 mill. kr., 2,4 mill. kr. mere end i 1967.

Med overførslen fra sidste år er ialt 21,9 mill. kr. til rådighed for generalforsamlingen. Heraf foreslås 9,7 mill. kr. anvendt til udbetaling af dividende til brugsforeningerne, ligesom i foregående år svarende til en halv procent af omsætningen. (Denne dividende-procent må ikke forveksles med brugsforeningernes dividende til medlemmerne, der i gennemsnit udgør ca. 3% af det årlige køb). Den resterende del af

overskuddet anvendes til 6% rente af andelskapitalen (6,5 mill. kr.), henlæggelse til skatter (4,0 mill. kr.), samt overførsel til næste år (1,7 mill. kr.).

Det bemærkelsesværdige ved regnskabet i 1968 er, at det giver et fordelagtigt billede af værdien af de forudgående års rationaliseringsinvesteringer. 1968 har omsætningsmæssigt ikke været et så godt år, som 1967 var, og som 1969 tegner til at blive. At 1968 på mange måder var præget af stagnation, er en erfaring, som FDB og brugsforeningerne har gjort på linje med størstedelen af det danske erhvervsliv.

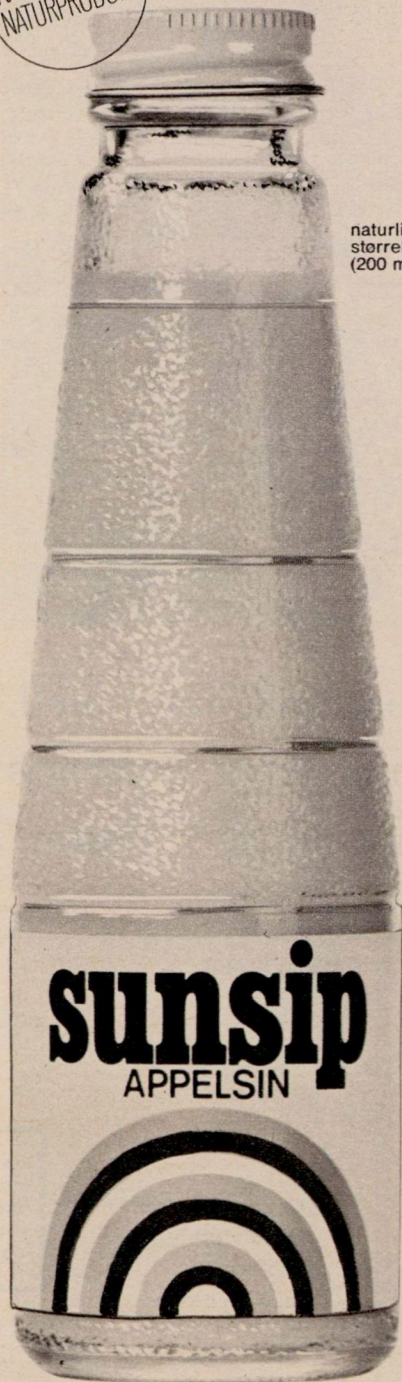
Ikke desto mindre har FDBs netto-udbytte for 1968 været tilfredsstillende, og det skyldes til en vis grad, at omsætningsstigningen har været betydeligt mindre end omsætningsstigningen (4,7 pct. mod 9,4 pct.). Dette er

igen en følge af, at rationaliseringsforanstaltningerne er slået effektivt igennem, især på FDBs syv centralafdelinger ud over landet, men med særlig styrke i det EDB- og hulkort-styrede specialvarelager i Albertslund, hvor omsætningsstigningen har været 41 pct., mens omkostningsstigningen kun tegnede sig for 4 pct. Hvad der er investeret i 1967 er altså kommet FDB og dermed brugsforeningerne til gode i 1968.

Et andet bemærkelsesværdigt forhold er, at FDBs tilgodehavende hos brugsforeningerne viser en betydelig nedgang i forhold til omsætningen. Årsagen hertil er utvivlsomt, at brugsforeningerne i stigende tal er gået over til kontantsalg, og dette har i næste instans medvirket til, at FDBs likviditet i øjeblikket er så stor som nogen-

Sunsip
fortyndes
hele 30 gange
til 6 liter
færdig drik

- ET
KALORIEFATTIGT
NATURPRODUKT

naturlig
størrelse
(200 ml.)

Denne flasks indhold svarer i
mængde til 24 fl. sodavand. Øko-
nomiflasken (800 ml.) til 96 flasker.

- fra Dansk Droge Import A/S, København - Herlev

Jeg er også
gået over til
PRINCE

Ja, rigtige cigaretrygere har valgt Prince, cigaretten med den fine, afrundede blended-tobakssmag plus Whitronfilter, det snehvide fiber-filter, der giver Dem den fulde tobakssmag og det lette træk...

Filtercigaretten med fuld tobakssmag

Nu kommer vor tids billedværk om Danmarks historie

Over hele Danmark møder vi minder om vor historie. Stenalderens jættestuer, middelalderens kirker, den nyere tids herregårde og borgerhuse – foruden de mange ting, der findes i vore museer. „Om bare disse ting kunne tale,“ siger man til sig selv.

„Danmark, historisk billedbog“ får netop tingene til at tale. Otte kendte historikere med rigsantikvar *P. V. Glob* i spidsen har skrevet udførlige billedtekster. De tager os med rundt i det gamle Danmark, og de fortæller om, hvad der skete, og hvor det skete.

„Danmark, historisk billedbog“ er et blade-rundt-i og læse-højt-af værk for hele familien. For de voksne er det bogen, der fortæller, hvor søndagsturen skal gå hen. For børnene er det simpelt-hen billedbogen om Danmarks historie.

„Danmark, historisk billedbog“ udkommer i fire bind. Hvert af dem er på ca. 200 sider og leveres indbundet i et kraftigt, slidstærkt bind. Første bind udkommer allerede i foråret, andet bind til efteråret, tredje bind i foråret 1970 og fjerde bind i efteråret 1970.

„Danmark, historisk billedbog“ udsendes af *Dansk historisk Fællesforening* med støtte af *Carlsbergs Mindelegat* for *Brygger J. C. Jacobsen*.

„Danmark, historisk billedbog“ redigeres af direktør *Jørgen Paulsen*, Frederiksborgmuseet, og museumsinspektør *Erik Kjersgaard*, Nationalmuseet. Blandt medarbejderne er i øvrigt professor *Svend Ellehøj*, overinspektør *Finn Askgaard*, Tøjhusmuseet, rigsarkivar *Johan Hvidtfeldt*, bibliotekar *Kristian Hvidt*, Christiansborg, og amanuensis *Ole Karup Pedersen*.

De ni medarbejdere på „Danmark, historisk billedbog“ er alle folk, der har bevist, at de kan fortælle populært og spændende uden at slå af på kravene til redelighed. „Danmark, historisk billedbog“ bliver et folkeligt værk i bedste forstand.

SAMVIRKES læsere kan købe dette værk på særlig fordelagtige vilkår...

Klip til bladets kant

DANMARK historisk Billedbog

Bogladeprisen vil blive kr. 58,50 pr. bind. Udnyt derfor dette tilbud om en favørpris af kr. 37,50. Så kommer det med posten!

BREVKORT

Undertegnede bestiller herved..... eksemplarer af „Danmark, historisk billedbog“ bindene I-IV til en favørpris af kr. 37,50 pr. bind.

Navn _____

Stilling _____

Postnummer _____

Adresse _____

Dansk historisk Fællesforening, Ribisvej 7 2820 Gentofte

Postbesørges ufrankeret. (Modtageren betaler portoen)

57

Reserveret postvæsenet

Velfærdets triste pris:

flere og flere BLINDE

De sidste 10 år er antallet af blinde steget med 40 procent herhjemme. Der konstateres nu årligt cirka 1000 nye tilfælde af blindhed eller meget stærk svagsynethed. Det vil sige tre om dagen året rundt – og tallet er stigende!

Det skyldes, at blindhed har udviklet sig til at blive en slags velfærdssygdom i dagens Danmark. Jo bedre vi har det, desto flere blinde.

Denne udvikling er delvis betinget af såvel vor høje sociale standard som af de medicinske fremskridt. Prisen for at overleve en svær sygdom kan være defekter som for eksempel blindhed, og prisen for højere levealder er i mange tilfælde flere alderssygdomme, blandt andet blindhed.

I alt findes der nu 6-7000 blinde i Danmark. Og såvel de medfødte og arvelige øjensygdomme som blindhed erhvervet i en voksen alder viser stigende udbredelse.

Redder tusinder - rammer nogle få

De medfødte, ofte arvelige misdannelser i øjnene er den mest almindelige årsag til blindhed hos børn.

Opfindelsen af et overlevelsesapparat, der siden krigen har reddet tusinder af danske børn, er imidlertid et eksempel på, at også videnskabelige fremskridt kan fremme blindhed.

Der er tale om den kendte iltkuvøse, som efterhånden findes på alle større danske sygehuses fødeafdelinger.

Selv om specialister står parat ved sengekanten, regner man med, at mindst en halv snes børn hvert år bliver blinde af opholdet i kuvøsen. Risikoen er nedsat væsentligt de senere år og er nu ca. 1 pct. D.v.s., at af hver 100 kuvøsebørn bliver ét blindt.

Efter lang tids forskning har lægerne fundet ud af, at ilten i kuvøsen giver

risiko for nethindebeskadigelser. Derfor anvender man nu betydeligt mindre mængder ilt end tidligere.

Blindheden opstår ved, at blodkarrene i øjnene ikke udvikler sig normalt, når der kunstigt tilføres ilt. Der sker, populært sagt, det samme som når den ivrige havemand sår græs og vander flittigt hver dag for så at rejse på ferie. Det nysåede græs vil da visne, fordi rødderne er uudviklede på grund af den kunstige vanding. På samme måde er blodkarrene uudviklede, fordi de er blevet „forkælet“ med rigelige mængder ilt...

Sådan har alt sin pris inden for medicin. De senere års forskning har også vist, at stadig flere øjenmisdannelser skyldes fosterbeskadigelser. Tilsyneladende gennemprøvet medicin kan ødelægge fosterets øje, der bliver grundlagt så tidligt som fra 2. til 6. fosteruge. Derfor rekvireres der nu overhovedet ikke medicin til gravide kvinder i begyndelsen af svangerskabet. Mange tager dog medicin i en periode, hvor det er farligt – simpelt hen fordi de ikke er klar over graviditeten.

Alle husker endnu thalidomid-tragedien – fremkaldt af det farlige tyske sovemiddel, der medførte misdannelser for eksempel af arme og ben. Det angreb også øjnene. Røntgenbestråling og infektioner tidligt i svangerskabet kan ligeledes give øjenmisdannelser. Kvinder, der får røde hunde tidligt i svangerskabet, kan således risikere at få de børn med grå stær. Tidligere troede man, at røde hunde var en 100 pct. uskadelig sygdom.

Forskerne har også opmærksomheden rettet mod LSD og forskellige rusgifte. Det kan slet ikke udelukkes, at LSD giver øjenbeskadigelser, da medfødte sygdomsanlæg måske først opdaget efter en årrække.

Samtidig med, at mange sygdomme nu er blevet trængt tilbage, er der i de seneste år konstateret en foruroligende stigning i antallet af blinde. Artiklen her redegør for årsagerne til denne udvikling, som til dels er et „velfærdssymptom“, og som man nu vil søge at imødegå ved øget forskning og oplysning — f. eks. ved at opfordre alle over 50 år til at lade deres syn kontrolleres hvert år.

To af hver 100 over 50 år har grøn stær

Erhvervet blindhed er i betydelig stigen på grund af sukkersyge, grøn og grå stær samt den såkaldte forkalkning i øjnene – der ikke har noget med de øvrige fysiske forkalkningsprocesser at gøre. Alene sukkersygen er skyld i 25 procent af al blindhed, næsthypigst er forkalkning af øjnene (20 pct.) og grøn stær (15 pct.) samt arvelige og medfødte misdannelser (10-15 pct.). Langt den meste blindhed skyldes således aldersbestemte sygdomme.

Den mest lumske og snigende sygdom er den grønne stær, der er i tiltagen, men som kan forebygges. Det gælder om at konstatere sygdommen så tidligt som muligt, men den grønne stær lister sig ofte ubemærket ind på folk, fordi synet kun gradvist bliver lidt ringere – og hvad der tabes, kan ikke genvindes. Det er røkt muligt at operere – men ikke at gengive den synsstyrke, der allerede er gået tabt.

To procent af alle over 50 år har grøn stær, og som en række andre øjensygdomme bekæmpes den bedst ved en årlig kontrolundersøgelse hos øjenlægen efter det fyldte 50. år.

Sygdommen skyldes et overtryk i øjet. Der siver hele tiden væske ind i øjet sammen med blodet. Hos raske personer forsvinder den ad en række udløbskanaler, og det er dem, den grønne stær tilstopper. Herved forhøjes trykket i øjet, hvilket beskadiger synsnerven og i sidste instans medfører blindhed.

Den grønne stær bekæmpes med enten tabletter, øjendråber eller operation, der regulerer trykket gennem mindre tilløb eller bedre afløb for øjenvæsken. Det ejendommelige navn stammer fra oldtidens arabiske øjenlæger

hvorsomhelst | nårsomhelst | allerhelst

iskold **jolly** den der slukker

og skyldes, at pupillen til tider kan lyse grønt af koaguleret blod fra øjenvæskens. Blandt andet på det grundlag opdager øjnlægerne hvert år ved tilfældige rutineundersøgelser masser af tilfælde med grøn stær.

Den navnebeslægtede sygdom *grå stær* er ikke nær så alvorlig, da den kan bekæmpes. Sygdommen medfører en uklar øjenlinse, der fjernes ved et operativt indgreb, så det er muligt at bevare en nedsat synsstyrke.

Sukkersygen, er den lidelse, som medfører flest tilfælde af blindhed. Sukkersyge er jo i sig selv i mange tilfælde tilsyneladende ret ufarlig, hvorfor mange sjusker med behandlingen. De er ikke klar over, hvor vigtigt det er at holde en diæt.

– *Jeg har det jo godt og mærker ikke meget til sygdommen – hvorfor så pålægge mig selv restriktioner?* siger disse sukkersygepatienter.

Situationen bedres ikke ved, at øjnlægerne slet ikke til fulde kender sukkersygens konsekvenser for øjnene. Nogle sukkersyge bliver blinde, og andre ikke – de fleste går fri. Blindheden skyldes forandringer i øjnens blodkar, ligesom nethinderne ødelægges af stofskifteprodukter.

Forkalkningen, en anden øjensygdom, kan i dag overhovedet ikke forebygges. Lægerne ved kun, at denne sygdom medfører svækkelse af nethinderne, så læsesynet nedsættes. De sygdomsramte bliver dog ikke helt blinde.

● Lad være at „spare” på synet

Det er i øvrigt en udbredt misforståelse blandt ældre svagtseende, at de kan spare på deres syn ved at læse eller se TV så lidt som muligt. Det gælder tværtimod om at bruge øjnene så meget som muligt, da man ikke kan svække dem gennem overanstrengelse. Øjne optrænes ligesom muskler. For eksempel kan man med stærke briller lære at læse med de afsnit af nethinden, der ikke er ødelagt af øjensygdomme. Det er således sund motion for øjnene at læse denne artikel!

Denne opremsning af øjensygdomme og det stigende antal blinde kan virke skræmmende, og situationen er da også alvorlig. Det er baggrunden for, at man for et år siden stiftede *Komiteen til Forebyggelse af Blindhed* (4. maj 1968), hvis mål det er gennem oplysning og forskning at gøre Danmark til et foregangsland i arbejdet med forebyggelse og bekæmpelse af øjensygdomme.

Bag komiteen står *Dansk Oftalmologisk Selskab* (danske øjnlægers videnskabelige selskab) og *Dansk Blinde-Samfund*. Disse institutioner arbejder ud fra den kendsgerning, at blindhed er en invaliditet, der på helt afgørende måde ændrer menneskers tilværelse – og man bør derfor alene af menneskelige grunde fremme alle foranstaltninger, der kan forebygge blindhed.

● Hvert blindt barn koster samfundet 1 million kr.

Disse anstrengelser vil også kunne betale sig – omregnet til kroner og ører. Statens Blindevæsen oplyser, at udgiften til undervisning og uddannelse af et blindt barn i 22 år gennemsnitlig andrager 35.000 kroner årligt. Hertil kommer efter uddannelsens afslutning en livsvarig bistandsydelse på 4000 kroner om året. Endvidere bliver langtfra alle blinde børn helt eller delvis selvforsørgende. Ved denne grove, skønsmæssige vurdering kan man således sige, at et blindt barn i løbet af 70 år koster det danske samfund én million kroner eller mere.

Man regner med, at alene en snes børn hvert år bliver blinde som følge af grøn stær. I alt optager Statens Blindeinstitut årligt 40-50 nye elever.

Men der er også andre betydelige udgifter. De 6-7000 blinde herhjemme får hvert år gennem socialforsorgen udbetalt ca. 100 mill. kroner i invalidepension, og Statens Blindevæsen koster det alene 14 mill. kroner årligt at drive.

En del af disse penge vil på længere sigt kunne spares ved en intensivisering af forskningen og oplysningsarbejdet – rent bortset fra, at det økonomiske er, eller burde være af underordnet betydning i en sag som denne.

Forebyggelse af blindhed kan der sættes ind med, på en række felter. Alle læger er pligtige til at indberette tilfælde af blinde eller svagtseende børn til Statens Blindevæsen, men forældre er ikke altid opmærksomme over for spæde børns svagsynethed.

Der er noget galt, hvis det spæde barn ikke ser eller rækker efter genstande, og hvis det i kravlealderen ikke kan genkende ansigter og støder påfaldende ofte imod møbler og lignende. Uregelmæssige øjenbevægelser, skelen, uklarhed eller uregelmæssighed i pupillerne kan også være første symptomer.

● Synskontrol i børnehaverne

Som en ny og formentlig meget effektiv foranstaltning arbejder blindekomiteen på at få indført synskontrol i samtlige landets børnehaver. Denne kontrol vil kunne foretages af børnehavens faste læge eller sygeplejerske, og mange øjensygdomme vil dermed givetvis blive tidligt afsløret.

Øget oplysning og forebyggelse vil også kunne forhindre mange voksne i at blive blinde. Mest vigtig er den nævnte årlige undersøgelse for de lidt ældre, men der sker også mange meningsløse øjenlæsioner. Blandt andet fordi mange industriarbejdere ikke bruger svejsebriller – og mange bilister ikke anvender sikkerhedsseler.

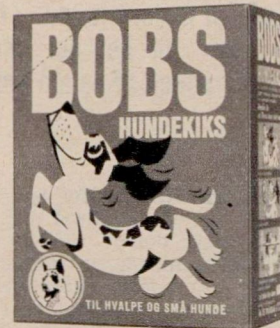
Alle øjnlæger går stærkt ind for sikkerhedsselerne. Det skyldes blandt andet en øjenklinik's undersøgelse af 26 tilfælde af blindhed som følge af

trafikulykker. I samtlige tilfælde havde de tilskadekomne ikke haft sikkerhedsseler på i ulykkesøjeblikket. De fleste havde fået øjnene skåret i stykker ved at blive kastet mod frontruden.

● Hurtige resultater blot for en halv mill. kr.

Men mindst lige så vigtigt er det forskningsmæssige arbejde. Der har i mange år været udført fortrinlig øjenforskning i Danmark, men næsten altid under vanskelige kår, økonomisk og tidsmæssigt. Derfor vil blindekomiteen etablere et forskningsfond. Og sammenlignet med de mange millioner, som blindheden koster samfundet, stiller forskningen endog meget beskedne krav. Således siger formanden for såvel Dansk Oftalmologisk Selskab som „Komiteen til Forebyggelse af Blindhed“, afdelingsleder, dr. med. *S. Ry Andersen*, Rigshospitalet:

– *Blot en halv million kroner til øjenforskning om året står som et ønsketal for øjnlægerne, idet vi i dag opererer med meget mindre beløb. Og det vil kunne betale sig med øget støtte til denne forskningsgren. Jeg tror selv på hurtige resultater, da der er tale om et taknemmeligt forsker-emne. Derfor vil flere penge til forskningen i de næste år betyde nedgang i det for tiden stigende og foruroligende antal blinde herhjemme...* kb.

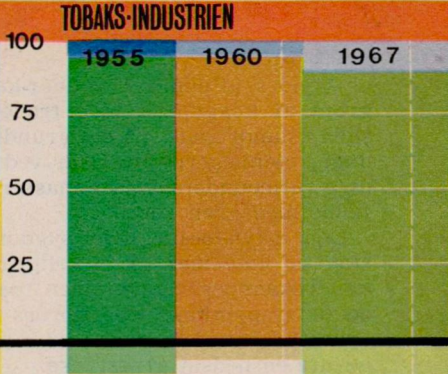
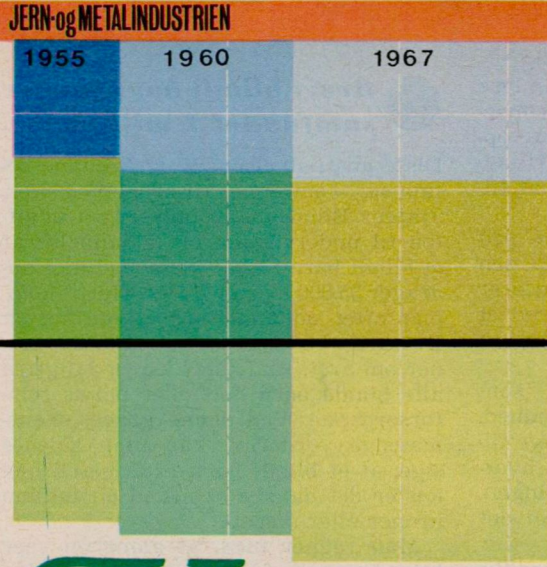
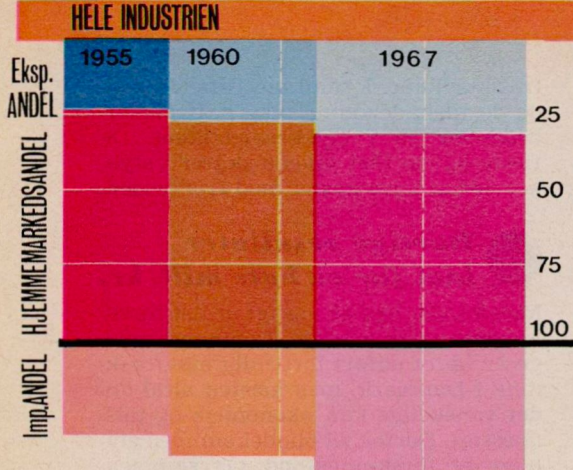
BOBS

er rigtig mad
- også til hvalpe
og små hunde

BOBS

HUSK: BOBS I BRUGSEN

Hvad kan Danmark - økonomisk set - vente sig af de nærmeste år? Hvad vil der ske med beskæftigelsen? Med landbrug og industri? Med eksporten? Og hvor meget vil vi kunne tillade os at bruge på forbedring af levestandarden? Det er disse spørgsmål, cand. polit. Nils Groes beskæftiger sig med i artiklen herunder, samtidig med, at den og de grafiske opstillinger gør rede for hovedtrækkene i den hidtidige udvikling. Grundmaterialet er de prognoser for tiden frem til 1972, som er udarbejdet af regeringens økonomiske sekretariat, og selv om det er tørre og store tal, der opereres med, så er det samtidig et materiale, der - rigtigt forstået - siger en hel del om den hverdag, hver enkelt af os må indstille sig på.

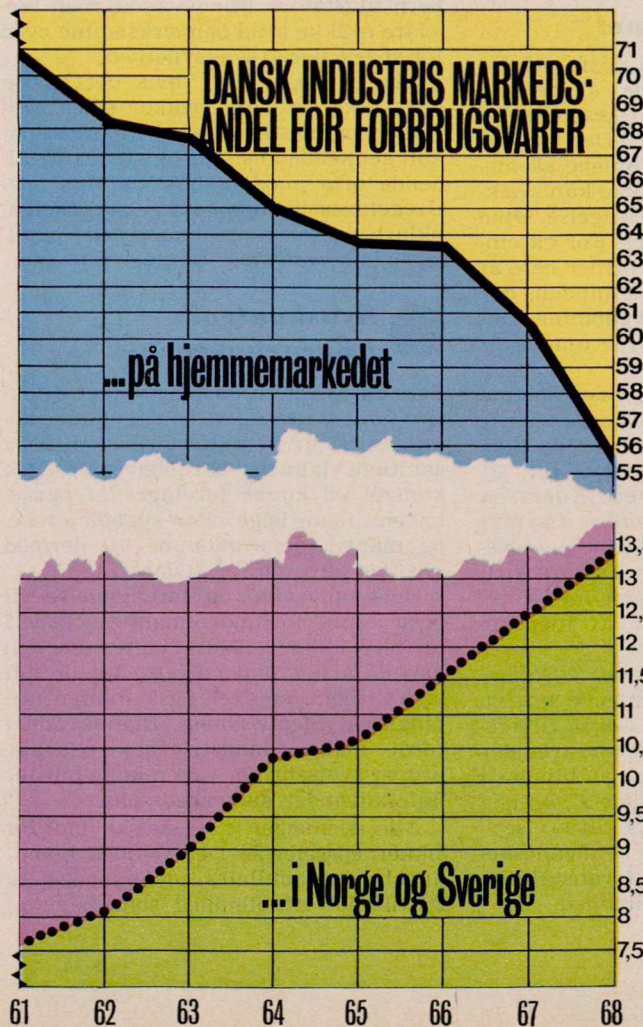
Vandringen fra land til by har været genstand for megen omtale i det sidste tiår. Det er måske derfor undgået én og andens opmærksomhed, at denne vandring tog sin begyndelse allerede i slutningen af 1930'erne. Men det er rigtigt, at tempoet tog til i anden halvdel af halvtredserne, således at landbruget nu kun beskæftiger godt 10 pct. af den aktive befolkning i Danmark. Den vending, der fandt sted sidst i halvtredserne hang sammen med, at byerhvervenes efterspørgsel efter arbejdskraft først da for alvor gik i vejret. Samtidig skred mekaniseringen kraftigt frem og produktiviteten steg tilsvarende, så dansk landbrug var i stand til at producere lige så meget eller mere med væsentligt færre beskæftigede.

Det har altså ikke været landmændenes konkurrenceevne, der har været noget i vejen med, men de har simpelt hen ikke haft mulighed for at sælge på lige vilkår med deres kolleger i resten af Vesteuropa. Dette er grunden til, at landmændene trods rationaliseringer ikke har kunnet øge deres fortjenester, og derfor har skiftende regeringer søgt at mildne luften for de klippede.

Omvendt har industrien haft fordel af den øgede liberalisering blandt de industrialiserede lande. Mange faktorer har bidraget til væksten i dansk industrieksport i det sidste tiår. Blandt de væsentligste må nævnes en gunstig prisudvikling

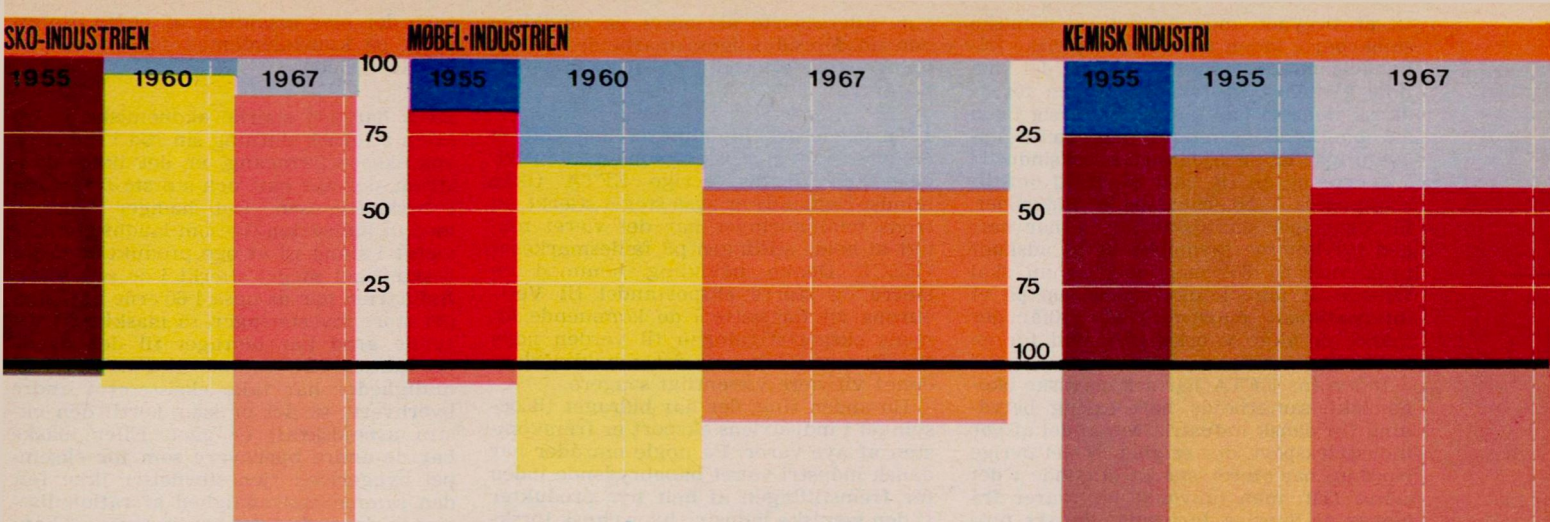
(Fortsættes side 12)

Hvor gik økonomien hen - da landbruget gik ud?

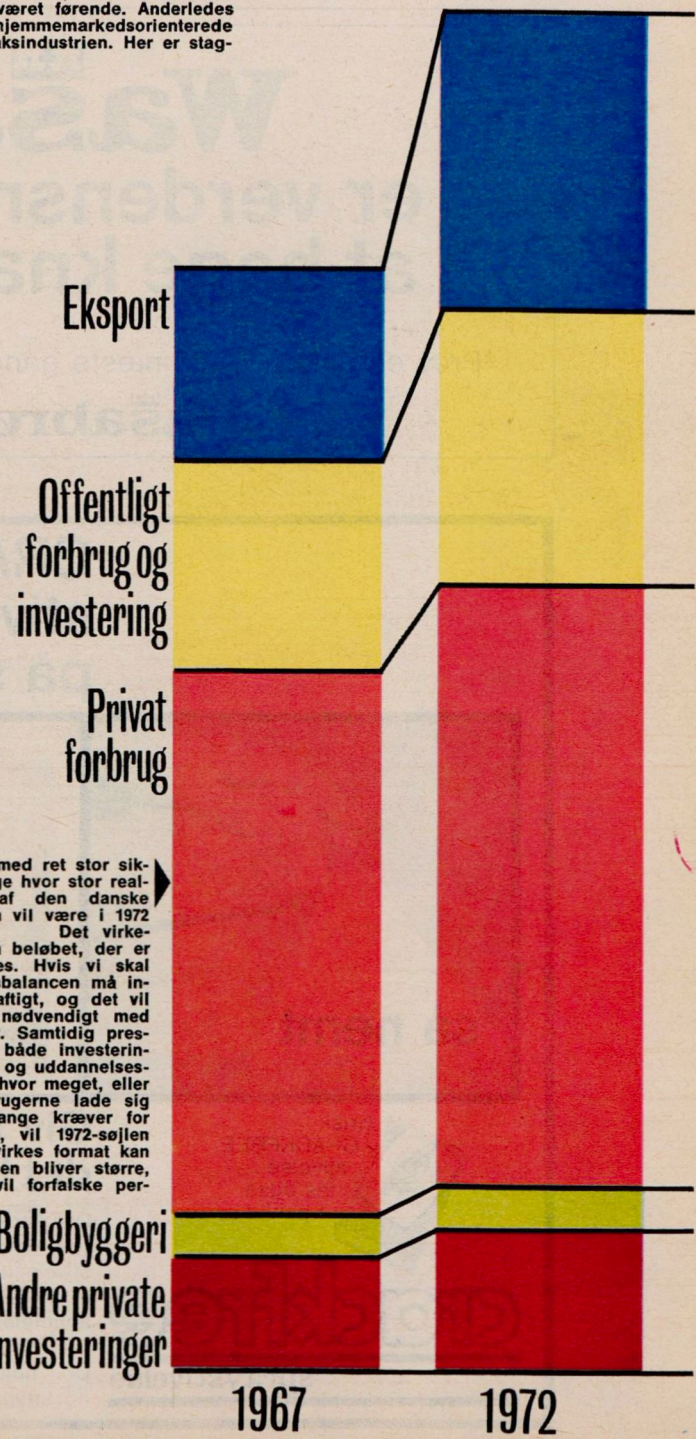
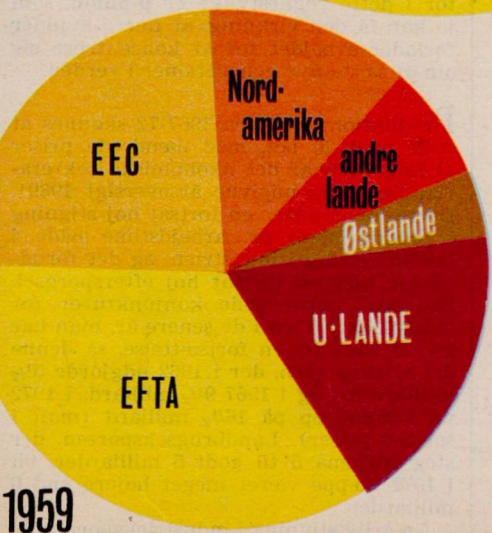
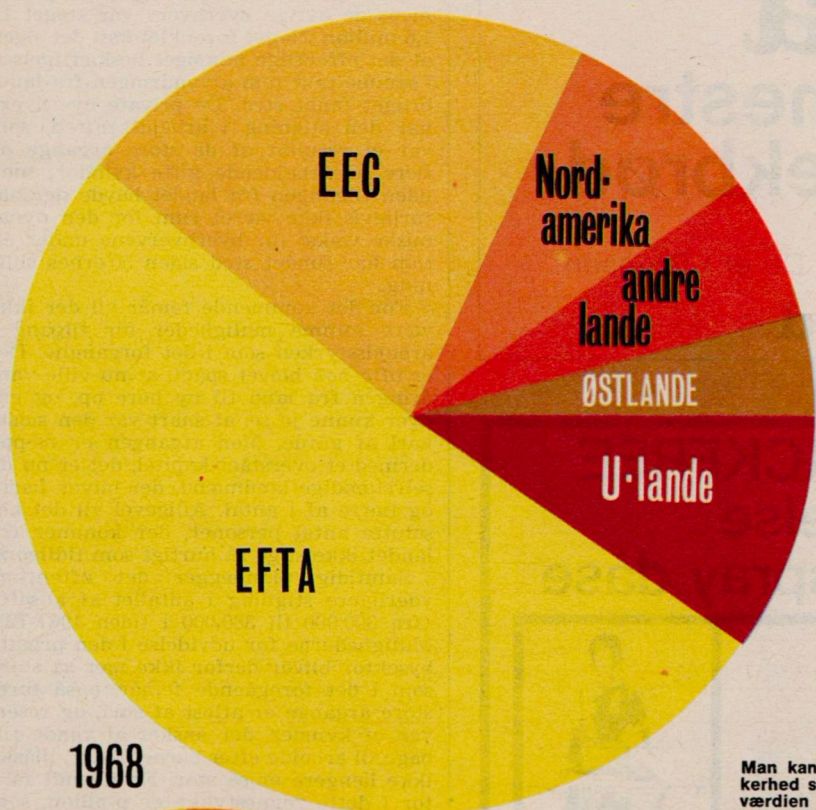
Det store om- og opsving i dansk økonomi, som navnlig eksportindustriens fremstød har medført i de senere år, illustreres med al ønskelig tydelighed af tegningerne på disse sider.

En meget bemærkelsesværdig tendens fremgår af de to kurver til venstre for billedteksten, hvoraf den øverste repræsenterer industriens andel af salget på hjemmemarkedet, den nederste stigningen i industriafsætningen til de andre nordiske lande. Her er der ikke noget at tage fejl af. Mens vor industriandel af salget på hjemmemarkedet forholdsvis har tabt terræn fra år til år, har de levedygtige danske virksomheder samtidig øget eksporten. Kurverne viser, hvordan tabet på det danske marked for forbrugsvarer fra danske fabrikker er opvejet af stigende salg til det øvrige Norden (der nu opfattes som en del af hjemmemarkedet, selv af mange mindre virksomheder). De to „lagkagefigurer viser væksten af fordelingen af den danske industrieksport til forskellige grupper af modtagerlande. Forholdet mellem den nederste og øverste cirkel illustrerer, at industriens andel af den samlede danske eksport er vokset fra mindre end 40 pct. i 1959 (EFTA's startår) til næsten 1/3 i 1968. Det fremgår ligeledes, at handelspartnerne inden for EFTA området har fået meget stor betydning for industrien, men også til landene i fællesmarkedet (EEC) er afsætningen steget væsentligt. Derimod har eksporten til de oversøiske lande ikke kunnet holde trit, især er andelen til udviklingslandene gået ned.

Industriens produktion er siden 50'ernes midte steget stærkt, som vist ovenfor ved den stigende bredde på søjlerne (de hvide linjer markerer „overskudet“). En sådan produktionsfremgang har kun været mulig fordi bysektoren har kunnet overtage arbejdskraft fra landbruget. Frisens første felt giver et indtryk af den samlede industris ekspansion, og i de følgende fem felter ses udviklingen i typiske industrigrene, både de „stærke“ og de „svage“. Hvert felt er delt i tre afsnit, som beskriver tilstandene i henholdsvis 1955, 1960 og 1967. Øverst i hvert afsnit er eksportafsætningen markeret,

nedenunder hjemmemarkedsafsætningen, og nederst er (under den sorte tværstreg) angivet den tilsvarende import. Som det ses har fremgangen i produktion (og beskæftigelse) været kraftig for industrierne med en stor eksport. Det gælder jern- og metalindustrien såvel som møbler og den kemiske industri. I de to sidstnævnte tilfælde er der tale om industrivarer, hvor dansk forskning i videste forstand har været førende. Anderledes forholder det sig med de hjemmemarkedsorienterede erhverv som skotøjs- og tobaksindustrien. Her er stagnationen tydelig.

Man kan med ret stor sikkerhed sige hvor stor realværdien af den danske produktion vil være i 1972

Det virkelige spørgsmål er, hvordan beløbet, der er til rådighed, skal anvendes. Hvis vi skal have ligevægt på betalingsbalancen må industrieksporten føres kraftigt, og det vil igen sige, at det bliver nødvendigt med store, private investeringer. Samtidig presses offentlige udgifter på, både investeringer og sociale, humanitære og uddannelsesproblemer skal løses. Men hvor meget, eller snarere hvor lidt vil forbrugerne lade sig nøje med? - Hvis for mange kræver for meget til hver sit formål, vil 1972-søjlen vokse sig større end Samvirkes format kan vise; ikke fordi produktionen bliver større, men fordi inflationen så vil forfalske perspektivet.

Boligbyggeri
Andre private
Investeringer

til at begynde med og det økonomiske samarbejde inden for det europæiske frihandelsområde (EFTA). Men det må ikke glemmes, at forudsætningen for at dansk industri har kunnet klare sig i den europæiske konkurrence har været opbygningen af en hjemmemarkedsindustri i 30'erne og en til tider pinefuld omstillingsproces i 50'erne; nogle industrier, for eksempel skotøjsindustrien har haft den tvivlsomme fornøjelse at få udskudt problemet til 60'erne, hvor de nu skal forsøge at tage konkurrencen op på et internationalt marked - på vilkår der måske er ulige vanskeligere end for en halv snes år siden.

Inden for EFTA har det nordiske økonomiske samarbejde haft særlig betydning for dansk industri. Den andel af vor industrieksport, der er gået til det øvrige Norden, har været stærkt stigende i det sidste tiår, men omvendt har varer fra Norge og Sverige fortrængt danske produkter fra det danske hjemmemarked. Det har givet industrien omstillingsproblemer, men også øget arbejdsdeling og mere rationel produktion inden for det nordiske marked. I øvrigt har der også

i de allersene år været en udvikling hen imod produktionssamarbejde mellem mange store svenske og danske virksomheder.

Den øgede arbejdsdeling er dog ikke et enkeltstående nordisk fænomen. Industrieksporten til det øvrige EFTA (ikke mindst England) er også steget stærkt, og trods toldhindringer har det været muligt at holde stillingen på fællesmarkedet (EEC). Denne udvikling henimod en større og større eksportandel til Vesteuropa vil fortsætte i de kommende år, mens eksportstigningen til verden uden for Europa (ikke mindst udviklingslandene) vil være væsentligt svagere.

En anden ting, der har bidraget til opsvinget i industriens eksport er fremkomsten af nye varer. På nogle områder har dansk industri været banebrydende inden for fremstillingen af helt nye produkter (i den kemiske industri, hvor dansk forskning tidligt satte ind). På andre områder har vi været hurtige til at lære. Et eksempel på en særlig dansk kunnen, der er kendt næsten til trivialitet, er møbelindustrien; den har nydt godt af en tradi-

tion, der blev grundlagt af nogle professorer på kunstakademiet for en menneskealder siden.

Men har den stærke økonomiske vækst siden 50'ernes slutning sin rod i industriens eksportfremgang, er det ikke industrien, der har haft den største fremgang i beskæftigelsen. Det hænger sammen med at industrien ligesom landbruget har været i stand til at øge produktionen pr. beskæftiget meget stærkt i de senere år. Industrien har da også i 60'erne haft meget store investeringer, så maskiner i stigende grad har bidraget til den øgede produktion. De samme rationaliseringsmuligheder har ikke eksisteret i andre byerhverv, så det er især hertil den ekstra arbejdskraft er gået. Eller måske har de andre byerhverv som for eksempel byggeri og tjenesteydelse ikke følt den samme nødvendighed af rationaliseringer, fordi de ikke kunne trues af konkurrenter uden for Danmarks grænser.

Det område, hvor beskæftigelsen er steget stærkest, er som man vil have gættet: stat, kommuner og andre offentlige institutioner. I 1962 var der beskæftiget 300.000 i landbruget, 225.000 inden for det offentlige og små 1,5 million i de øvrige byerhverv. I 1967 var forholdet mellem landbrug og det offentlige byttet om, mens de øvrige byerhverv var steget til 1,6 million. Noget forenklet kan det siges, at det offentlige har øget beskæftigelsen i samme takt som afvandringen fra landbruget fandt sted. De private byerhverv har den stigning i arbejdskraften, som var et resultat af de store årgange og flere udearbejdende gifte kvinder; men uden tilgangen fra landet havde der naturligtvis ikke været rum for den dynamiske vækst for byerhvervene under ét, som har fundet sted siden 50'ernes slutning.

For det kommende femår vil der ikke være samme muligheder for tilgang i arbejdsstyrken som i det forgangne. Det er ofte nok blevet spået, at nu ville vandringen fra land til by høre op, og enhver kunne jo se, at snart var den sidste karl af gårde. Men afgangene er næppe dermed et overstået kapitel, det er nu de selvstændige landmænd, der bliver færre og færre af i antal. Alligevel vil det absolutte antal personer, der kommer fra landet ikke stige så hurtigt som tidligere.

Samtidig planlægger det offentlige yderligere stigning i antallet af ansatte (fra 300.000 til 380.000 i tiden 1967-72). Mulighederne for udvidelse i den private bysektor bliver derfor ikke nær så store som i det foregående femår, også fordi store årgange er afløst af små, og reserven af kvinder, der ønsker at vende tilbage til arbejde efter børnefødsler, måske ikke længere er så stor. En ukendt faktor i dette regnestykke er p-pillen, som jo kan få den virkning, at færre kvinder forlader arbejdet for at koncentrere sig om at sætte nye generationer i verden.

Produktionen i tiden 1967-72 skønnes at stige med 20 pct. med uændrede priser (i følge den af det økonomiske sekretariat for nylig udgivne årsoversigt 1969). Dette forudsætter en fortsat høj stigning i produktionen pr. arbejdstime både i landbruget og i industrien, og det forudsætter især en fortsat høj efterspørgsel. Der har været gode konjunkturer for industrieksporten i de senere år, man har lov at håbe på en fortsættelse, så denne del af eksporten, der i 1962 udgjorde 5 1/2 milliard kr. og i 1967 9 1/2 milliard, i 1972 vil komme op på 16 1/2 milliard (målt i samme priser). Landbrugseksporten, der steg fra små 5 til godt 5 milliarder, vil i 1972 næppe været meget højere end 6 milliarder.

En årlig stigning i industrieksporten på

Wasa

er verdensmestre i at bage knækbrød

Prøv en pakke Wasa næste gang De er i Brugsen!

Wasa

CRACKFREE stivelse på spray dåse

Og så går strygningen som en leg

husk
CRACKFREE
stivelse
fås også
i pakke

crackfree

spraystivelse

Giv Deres vask det lille ekstra plus!

Det kan ikke blive nemmere - et lille tryk - og Deres vask er stivet. Spraystivelsen er særlig anvendelig ved »klatvask«: duge, servietter, forklæder, lommetørklæder, bluser, skjorter o. s. v. Giv Deres vask det lille ekstra plus. Den holder sig længere pæn og ren - og strygningen går som en leg.

12-15 pct. kan bare ikke ske, uden at der samtidig finder store investeringer sted. Et godt eksempel herpå har man i den kemiske industri, der i de allersensreste år har haft en meget kraftig fremgang i eksportandelen, noget som ikke kunne have fundet sted uden omfattende investeringer i højt automatiserede anlæg. Men på den måde får man allerede to væsentlige anvendelsesmuligheder, der stiger langt kraftigere end produktionen selv. Dertil kommer som før nævnt en stigning i det offentlige forbrug med videre, som vil blive på omkring 30 pct., hvis budgetteringen ellers kommer til at slå til. Det er klart, at der på denne måde ikke bliver meget til rådighed for den sidste kategori: det private forbrug. I Økonomisk Arsoversigt er der sat 10 pct. af til vækst i det private forbrug, ellers passer pengene ikke. På grund af befolkningstilvæksten bliver der så kun omkring en procent forbedring i levestandarden årligt pr. næse, og da en stor del heraf skal gå til pensionister og studerende, får de aktive aldersklasser endnu mindre ud af det. Hvis alle de forskellige dele af regnestykket går op, vil vi også i 1972 kunne glæde os over at have fået ligevægt på betalingsbalancen. Det kroniske underskud, Danmark har haft i forhold til udlandet igennem 50'erne og 60'erne, hænger nemlig sammen med hele den økonomiske omvæltning, Danmark har været igennem, hvor de triste markedsforhold for vore landbrugsprodukter gennemtvang en industrialiseringsproces. Denne ville være kommet i alle tilfælde, men som det nu var, måtte en del af pengene hertil lånes udenlands, hvor de under forhold med mindre landbrugsbeskyttelse blandt vore handelspartnere havde kunnet være tjent hjem gennem landbrugseksporten.

Industrialiseringsprocessen er ikke slut, det er den for så vidt ikke i ret mange lande, men industrieksporten udgør nu en så stor del af vor samlede eksport, at vi i 70'erne skulle være kommet ud af perioden med et konstant underskud. Men selv om den danske økonomi altså ikke længere lever eller dør sammen med bacon-eksporten, kan vi endda let komme ud af ligevægt. Hvis produktionen er givet, og efterspørgslen til investeringer og forbrug herhjemme ligger meget derover kan det kun ske, ved at importen går op og/eller eksporten ned. At importen midlertidigt overstiger eksporten giver et midlertidigt betalingsbalanceproblem. Værre bliver det, at hvis efterspørgslen bliver sådan, at den ikke dækkes af tilgangen fra import og hjemlig produktion; så er de klassiske forudsætninger for inflation til stede, det vil igen vanskeliggøre industrieksporten, og her bliver risikoen større for, at uligevægten ikke bliver midlertidig.

Med dette forårs overenskomster på arbejdsmarkedet er sandsynligheden for, at forbruget skal kunne holdes nede på mindre end et par procent ikke netop overvældende. Man kan selvfølgelig håbe på, at stigende private indkomster vil give sig udslag i stigende privat opsparing, men det er nok mere realistisk at regne med, at det vil give stigende skatter til resultat, som endda ikke vil forhindre prisstigninger og uligevægt både udadtil og indadtil. Nu er det jo sådan, at ligevægt i en økonomi har man kun, hvis alt er stilstand. Uligevægt er ikke i sig selv et onde, men det ville unægtelig lune i valutakassen, hvis uligevægten på betalingsbalancen eksempelvis en overgang skyldtes et overskud og en lavere inflationstakt end vore handelspartners.

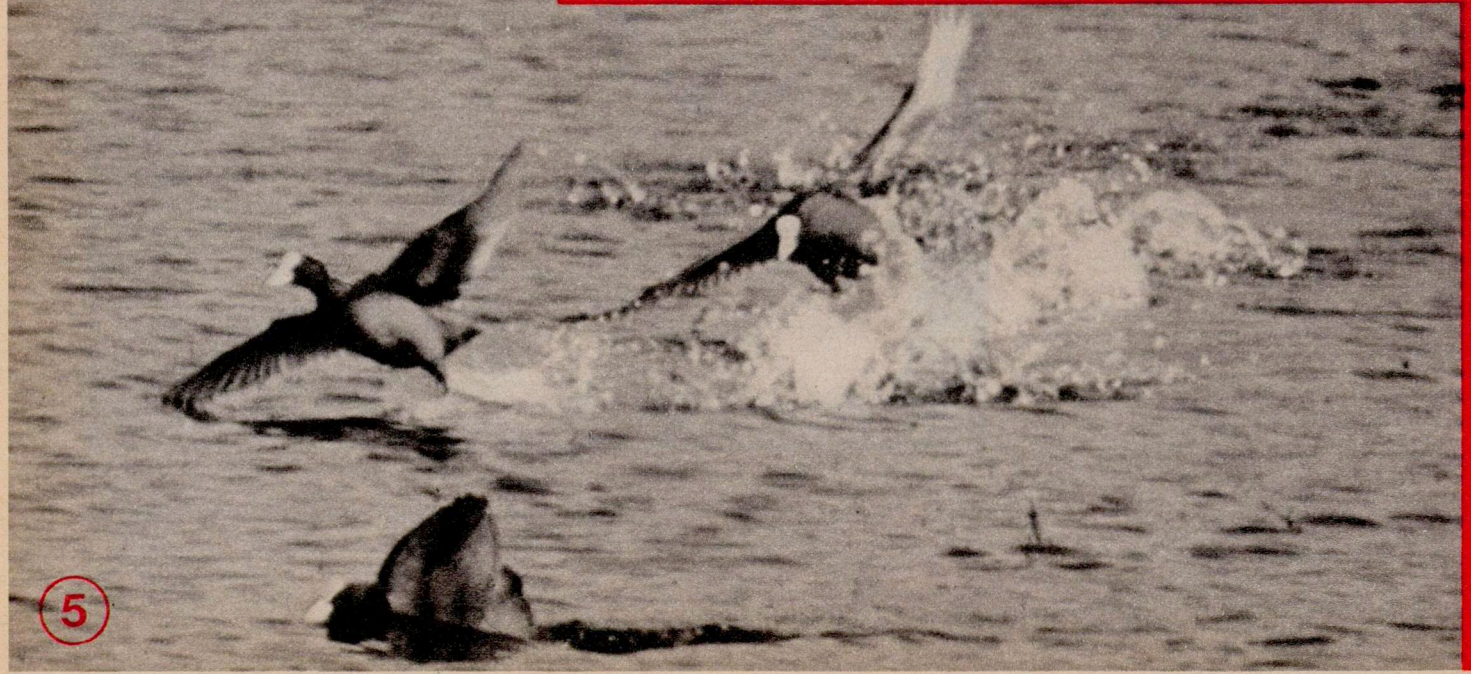
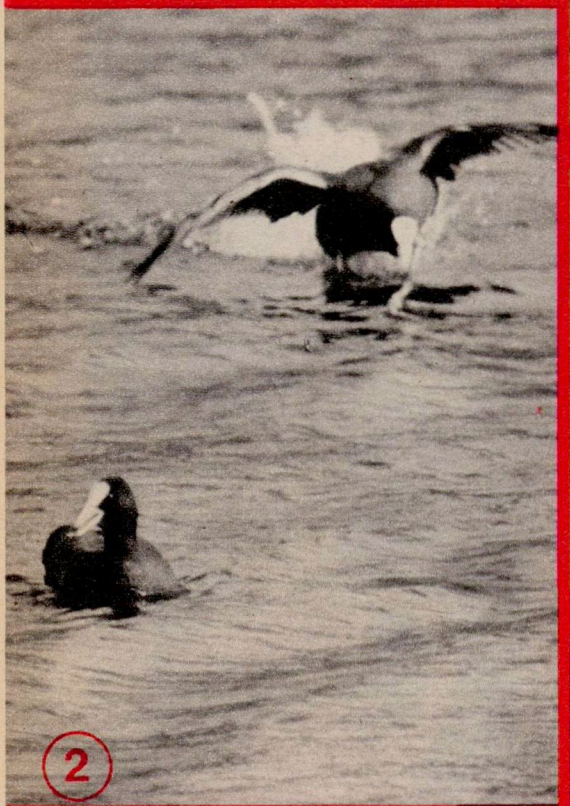
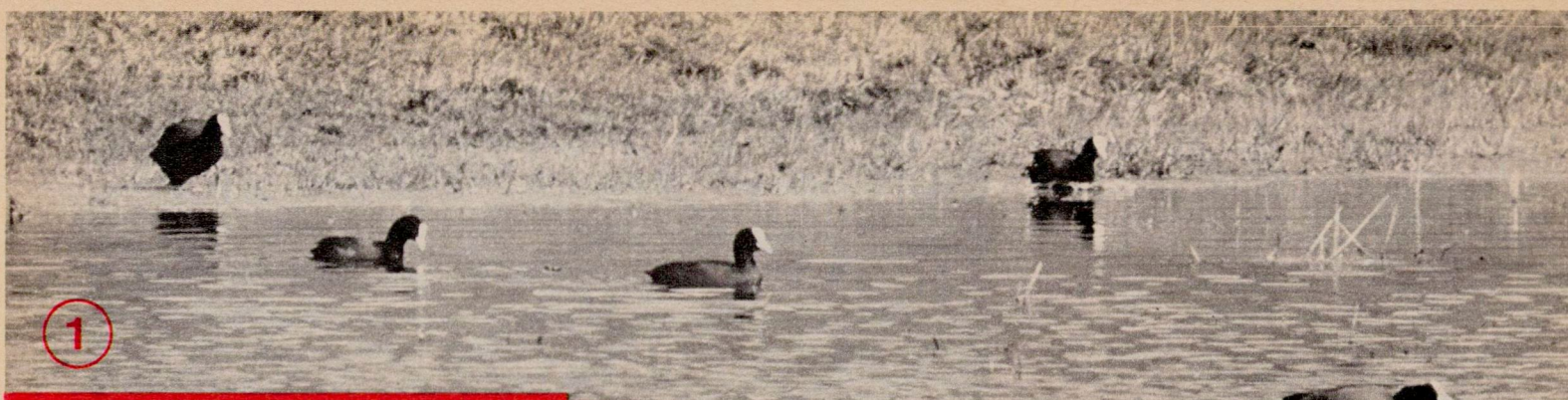
Hvis ikke vi får lært at finde en passende afstemning af de forskellige krav til forskellig anvendelse af det beløb, der står til rådighed i alt, kan det være, at vi må acceptere den afstemning, der ligger i en ny devaluering om føje år.

Først når De har prøvet **BIO NURÉN** ved De, hvad ren, blank opvask er...!

Bio Nurén er et højkoncentreret, håndmildt opvaskemiddel, 100 % biologisk nedbrydeligt og dejligt duftende - kort sagt den rene fornøjelse at vaske op i (og gøre rent med)! Be' om Bio Nurén i Brugsen, så skal De bare se, hvad ren, blank opvask er...!

BRUGSEN

Adgang forbudt

Ejendomsretten og andres adgang til privatejede naturområder er jo spørgsmål, der står på dagsordenen i det menneskelige samfund. Det gør de skam også i dyrenes verden, og ikke mindst blandt fuglene finder man svorne tilhængere af princippet *Uvedkommende forbydes adgang*.

Det er en af de mest konsekvente forkæmpere for denne indstilling, *blishønen*, som *Elvig Hansen* her har fotograferet under dens energiske forsvar af en territorial eneret, der ganske vist ikke er tinglyst, men set med en blishønes øjne formentlig i lige

så høj grad en del af begrebet velerhvervede rettigheder.

Foruden selve rugepladsen betragter et blishøne-par en del af vandarealet som deres private råderum. Grænsen ligger normalt 25-30 meter ude. Så snart en fremmed blishøne kommer inden for dette usynlige pigtrådshegn, bliver den øjeblikkelig jaget på porten, og det foregår i susende flyveløb hen over vandet. Så stærkt løber fuglene, at skumspøjtene hænger i luften fire-fem meter bag dem.

1

En flok blishøns på vej ud i mosen. Fuglen yderst til højre har indtaget sin angrebsstilling. Den har åbenbart allerede fært af, at der er ubudne gæster i farvandet.

2

Her er den fremmede blishøne kommet inden for matrikelgrænsen, og øjeblikkelig starter „ejeren“ for at jage den formastelige ud.

3

4

Under hyl og skrigen og i en fantastisk fart styrter de to fugle hen over vandfladen, medens den forfulgte med knivskarpe vendinger søger at ryeste forfølgeren af.

5

Jagten er endt og sagen er afgjort. Efter et væddeløb på kryds og tværs hen over mosen erkender grænseovertræderen (i forgrunden) sit nederlag og søger stilfærdigt mod land.

hver ting har sin plads...

- den rigtige - i det nye
TECTUM KØKKEN! Se selv, hvor
meget det rummer - der er tænkt på
det hele! Man får nemt fat i alt det,
man skal bruge - og det går hurtigt
at få det stillet på plads! Også De
kan få det nemmere - i et smukt,
nyt **TECTUM KØKKEN**.
Ring efter den store farvebrochure
- eller kom ind og se
grundigt på **TECTUM KØKKENET**.

KØBENHAVN	ODENSE	ÅRHUS	AALBORG
Rosenerns Allé 18	Tolderlundsvvej 106	Frue Kirkeplads 4	Voerbjergvej
1970 København V	5000 Odense	8000 Århus C	9400 Nørresundby
(01) 39 25 22	(09) 13 12 63	(06) 13 35 33	(08) 17 36 77

Se køkkenet i BYGGECENTRUM og ANVA

KUPON

Send mig straks gratis den store, illustrerede
brochure over **TECTUM KØKKENET**

Navn: _____

Adresse: _____

By (postnr.): _____

SMaj

tectum KØKKENET

Sværere at være lærer for VOKSNE end for BØRN

Det første hold voksenpædagoger i Danmark er ved at være færdiguddannet og fortæller her om de problemer, som får så mange voksne elever til at forlade aftenskoleklasser og andre kursus i en undervisningsperiode.

Pædagogik for voksne. Skulle det virkelig være nødvendigt? At tage særlige pædagogiske hensyn over for modne elever, der frivilligt har meldt sig til et kursus i et eller andet for at lære noget mere i fritiden?

På *Dag- og Aftenseminariet* i København er man ikke i tvivl: I virkeligheden er det meget vanskeligere at undervise voksne end børn.

En stor del af dem, der tilmelder sig et aftenkursus, fuldfører det aldrig. *Selv om* eleverne er voksne, ansvarlige mennesker, og *selv om* de ved tilmeldelsen gik ind for sagen med stor begejstring. Mange kurser må holde op midt i det hele af samme grund.

Alt for mange løber sur i det og giver op på halvvejen. I mange tilfælde fordi undervisningen er så kedelig, at man skal være mere end almindelig entusiastisk for ikke at falde snorkende om efter en i forvejen lang arbejdsdag. Eller fordi man har svært ved at komme i kontakt med de andre på holdet. Eller fordi der sidder et par stykker og gaber op og absolut skal dominere det hele, så man aldrig selv slipper af med sine uforgribelige meninger om tingenes tilstand. Eller fordi læreren er en åndssvag padder, der ikke kan forklare tingene, så man kan begribe dem. Men hvis man siger det, tror de jo bare, man er dum... Så er det nemmere at holde op.

Endnu en årsag er, at folk for ofte lader sig lokke af de lidt for fristende tilbud i de mange brochurer, oplysningsforbundene sender ud hvert efterår. Mange får det indtryk, at de kan sidde og lære for eksempel engelsk nærmest i søvne. Når de så kommer i gang og finder ud af, at det kræver både opmærksomhed og hjemmearbejde, springer en stor del fra. De får simpelt hen utilstrækkelige oplysninger om, hvad det egentlig går ud på.

Derfor går hvert år en forrygende bunke penge, tid og mere eller mindre gode lærerkræfter til spilde. Og til 1. august træder (som omtalt i Samvirke nr. 2) en ny lov om fritidsundervisning i kraft. Efter den udvides mulighederne for voksenundervisning i fritiden betydeligt.

De to første hold – og måske de to sidste

Det er grundene til, at *Dag- og Aftenseminariet* i de sidste to år har haft to forsøgshold, der har specialiseret sig i voksenpædagogikkens vanskelige kunst. Det første hold på 16 elever er færdiguddannet til sommer.

Undervisningen har kun kunnet gennemføres takket være en særlig bemyndigelseslov, der giver seminarierne ret frie hæn-

der – inden for visse rammer. Denne lov bortfalder 1. august, så det er et spørgsmål, om voksenpædagogikken skal kvæles som selvstændigt fag allerede i fødslen, eller om man kan få særlig bevilling til at fortsætte eksperimenteret. Det vil blandt andet afhænge af de resultater, de to forsøgshold på seminariet opnår.

Eleverne selv er begejstrede. Voksenpædagogikken er sværere – stiller større udfordringer – men den har også givet eleverne indblik i de mest moderne, data-styrede undervisningsmetoder. Programmeret undervisning, som eksperterne foretrækker at kalde det.

Og de to forsøgshold er ikke fri for at mærke en vis misundelse fra eleverne på de mere normale hold... Fremtidens undervisningsformer er allerede nutid for dem.

Eleverne har også prøvet voksenundervisning i praksis. De har hver haft et aftenskolehold, som de har undervist i håndarbejde, engelsk og andre fag. Flere af dem har også undervist børn.

Og de er rørende enige om, at børn er meget nemmere at undervise. *Selv om* børnene jo skal, hvor de voksne har det frie valg.

En af de væsentligste årsager er, at voksne er så forskellige. Det er børn ganske vist også, men ikke så meget. Børnene i en klasse står alle på nogenlunde samme alders- og uddannelsesstrin – det kan man ikke forlange af et aftenskolehold.

Mere autoritetstro end børn

– Og det væste er, at de voksne al for tit vurderer sig selv og deres kundskaber helt forkert, siger en af de unge voksenpædagoger. – Nogle kommer på begynderhold, hvor de i virkeligheden skulle være på et hold for viderekomne. Andre er alt for selvsikre og kommer på hold, hvor de slet ikke kan følge med.

Så er det vores opgave at få det klart så diskret og så lidt sårende som muligt. Folk er tit usikre, når de har været væk fra undervisning i seks-otte år.

De andre har gjort lignende erfaringer:

– Voksenundervisningen stiller større krav til læreren, fordi han skal forsøge at aktivisere eleverne – og også få dem til at være kritiske, hvis de synes, der er noget, der ikke er rigtigt. Det er sværere med voksne, fordi de tit sidder med den gamle, indgroede autoritetsskræk fra deres egen skoletid. Tit er børn i elleve-tolv års alderen betydelig mere frigjorte. Voksenundervisningen er sværere – men også mere interessant.

– Jeg havde et hold damer i kjolesyning. Da jeg rykkede bordene lidt sammen og satte

mig ned imellem dem, syntes de først, det var underligt. Jeg burde følge reglerne og sætte mig som en anden overhøjhed ved katederet... Men da der var gået nogen tid, vænnede de sig til at betragte mig som et menneske.

En af damerne kom slet ikke for at lære at sy – men for at få lidt selskab, komme i kontakt med andre. Jeg sad troligt og klippede nye stoffer til for hende hver gang og sludrede med hende. Til sidst syede hun, så nålen glødede og havde det mægtigt sammen med de andre. *Det er også en af vores opgaver* – at tage os af dem, der mest kommer for at søge kontakt.

Må lære at kritisere

– Man mærker mange gange skoleskrækken hos de voksne. Det er mærkeligt at stå over for et hold, der gennemsnitligt er betydeligt ældre end en selv – og så se dem opføre sig som et hold skolebørn på lejrskole... Det er svært at få ændret den traditionelle indstilling til „læreren“. Som når en dame i fyrrerne under almindelig fnisen rækker en finger i vejret og spørger, om hun må gå i gården...

– Det nemmeste ville være at blive bag katederet og give rollen som den ophøjede underviser. Men vi prøver at ændre den traditionelle indstilling, læde eleverne at formulere deres kritik. Og så må man også kunne acceptere, at man bliver kritiseret for ting, man ikke havde regnet med.

– En dame, jeg havde i formning, kom og forlangte at jeg skulle afgøre, om uen krukke, hun havde lavet, var pæn nok. Det nægtede jeg og sagde, at hun selv måtte afgøre det. Hun opfattede det som om, jeg var en dårlig lærer. Hun var ikke vant til at afgøre eller bedømme noget som helst selv. Og det var jo gerne det, vi blandt andet skulle lære dem... Det er en pædagogisk udfordring.

Programmeret undervisning med EDB-hjælp

Den programmerede undervisning er en væsentlig del af voksenpædagogernes uddannelse. I og for sig er den ikke væsensforskellig fra den gode, gammeldags måde at undervise på. Den er bare systematisk tilrettelagt og tager – hvor mærkeligt det end lyder – mere hensyn til den enkelte. Data-principperne, som man ellers skulle tro, gjorde det hele mere ensrettet, har gjort det muligt at tilrettelægge undervisningen, så den bedre svarer til den enkeltes behov.

Programmeret undervisning betyder først og fremmest, at man lige fra starten ved, hvad det hele drejer sig om, og hvor meget man skal nå. Før hver

enkelt undervisningstime bliver eleverne nøje sat ind i, hvad de skal nå igennem – og allerede ved skoleårets begyndelse får de en nøje fastlagt plan for undervisningens forløb – og det standpunkt de skal have nået.

Undervisningsprogrammerne bliver tilrettelagt ved at køre mængder af oplysninger gennem en datamaskine. De standpunkter, eleverne har opnået, kan også kontrolleres af datamaskinen. Så langt er man dog ikke nået endnu, men eleverne har haft mulighed for at følge de sidste nye landvindinger under et besøg på en særlig datacentral på Tuborgvej, der har direkte telefonforbindelse med en elektronhjerne i Stockholm.

En af lærerne, cand. psych. *Wilhelm Marckmann*, der er tilknyttet Erhvervsdirektoratet, tror at TV og radio om få år vil have særlige undervisningsafdelinger, som med støtte af et data-net vil kunne give undervisning, der i betydelig højere grad end nu kan tage hensyn til tusinder af seeres og lytteres individuelle behov.

Blandt de apparater, der benyttes, er en simpel læsemaskine, hvor spørgsmålene står på en lang papirstrimmel i en kolonne for sig. Ved siden af kan man skrive svaret – og ved at dreje strimlen lidt frem kan man læse det rigtige svar – men ikke dreje tilbage og rette sit eget. Sådanne læsestrimler kan med fordel behandles af en datamaskine og give fingerpeg om, på hvilke områder der skal sættes ind.

Men der er dele af undervisningen, hvor en så nøje fastlagt plan slet ikke er ønskelig. Elevernes evne til at tænke selv er meget væsentlig, og den bliver blandt andet opdyrket ved gruppearbejde, hvor de får fuldstændig frie hænder til at tilrettelægge undervisningen og afgøre hvilke særlige problemer, der skal tages op.

Optræder selv som vrede forældre og vrantne elever

De spiller ekstemporalspil, hvor nogle har rollen som vrede forældre, andre som sure kolleger, vrantne elever og så videre. Det er en glimrende forberedelse til de vanskeligheder, de senere kommer ud for som „rigtige“ lærere.

– Og efterhånden som vi lærer den programmerede undervisning til bunds, får det også betydning for vore egne studier, siger en af eleverne. – Vi bliver tvunget til at tage stilling til vor pædagogiske holdning. Hvad vil vi og hvorfor? På en eller anden måde er man blevet sig selv mere bevidst, og det får i høj grad også indflydelse på det, man lægger i studierne.

– Vi føler os privilegeret, fordi vi som forsøgshold har kunnet få lov til at sætte os så godt ind i den programmerede undervisning. Men den kan også rumme visse farer. Fordi man bliver sig et bestemt mål og standpunkt som lærer bevidst – og derfor kan være tilbøjelig til at sløje af i de fag, som man ved, at man alligevel ikke kommer til at beskæftige sig med.

Men væsentlig ved voksenpædagogikken er, at vi bliver trænet i at holde interessen vedlige hos en forsamling. Det er erfaringer, der også vil kunne gavne ved den almindelige undervisning i folkeskolerne.

Jørgen Munkebo.

NR. 33:

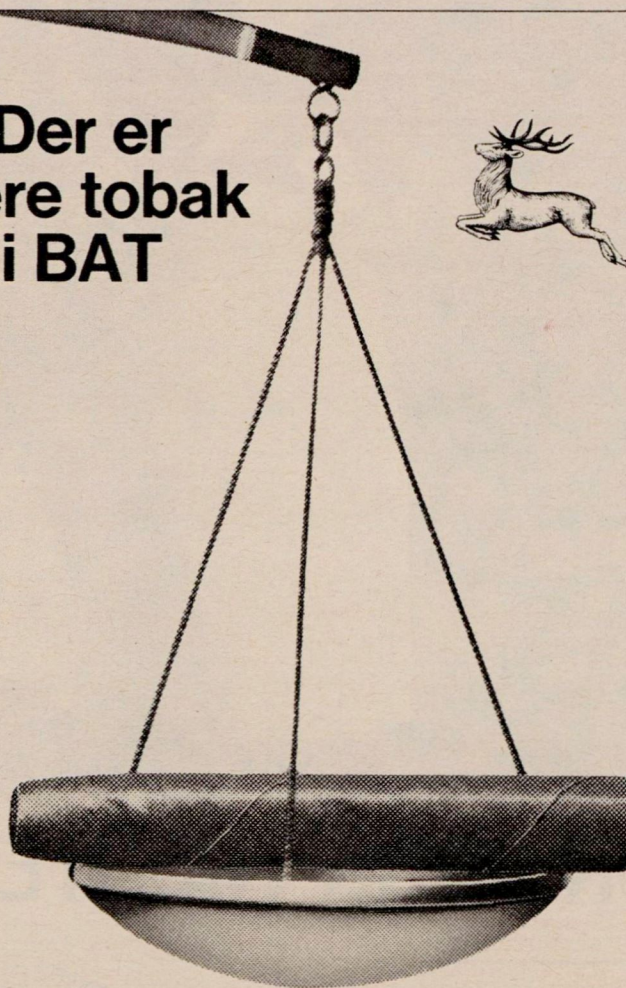
**MODERNE HAVEREDSKABER
DER LIGGER GODT I HAANDEN**

ROSEN RIVEN »RIVLET« NU I LETMETAL

DEN LETTESTE OG BEHAGELIGSTE RIVE,
DE KAN FAA I HAANDEN.
DE »RUNDE SKULDRE« - GAAR SKAANSOMT
HELT IND UNDER PLANTERNE,
HVOR ALMINDELIGE RIVER VILLE HÆNGE FAST.

ZINCK GODTHAAB

Der er
mere tobak
i BAT

BAT er fuld af virkelig god og udsøgt tobak med en smag så mild og aromatisk. Derfor foretrækkes BAT af rygere, der sætter pris på en mindre og kompakt cerut uden samtidig at måtte give afkald på den store ceruts fulde tobaksnydelse.

Kr. 5,85 for 10 stk.

BAT
CERUT

MAN TALER OM **BIO-TEX**

„Taasinge-dragt“

GØR VASK NÆSTEN OVERFLØDIG

FORBRUGER-TIPS:

„Mange tak for BIO-TEX. Når man har en søn på 11 år, der får alle slags pletter på tøjet, er BIO-TEX en enestående hjælp.“
Venlig hilsen E. C.,
København S.

Al det snavs og alle de vanskelige pletter, som almindelige vaskemidler forsøger at blege væk, det opløser og fjerner BIO-TEX-enzymene og gør tojet helt rent i bunden – blot ved iblødsætning eller forvask.

BIO-TEX vasker skånsomt men effektivt. BIO-TEX er også uden konkurrence til klatvask og finvask.

BIO-TEX er økonomisk – kun én stroget spiseskefuld til 2 l vand. BIO-TEX fås i flere pakkestørrelser.

BLUMØLLER

At trykke frimærker er under alle omstændigheder omtrent som at fabrikere rede penge. Men særlig store værdier spyer maskinen mærkværdigvis fra sig, når den „trykker forkert“. Det gjorde den på en vis måde, da det danske frimærketrykkeri fornylig begyndte fremstillingen af sit første flerfarvede mærke. Inden udgivelsen bestemte man sig nemlig for at ændre farverne, og de frimærker, man ser i fotoreportagen på de næste sider, er derfor rene filatelistiske lækkerbidskener – som et meget omfattende kontrolapparat hindrer i at slippe ud til samlerne.

Enhver frimærkesamler må blive stemt til dybeste vemod ved at studere den billedreportage fra det danske frimærketrykkeri, vi bringer på de næste to sider. De frimærker der kommer ud af maskinen, er nemlig alle som ét fejltryk – og selv en begynder i filateli ved, at blot han kunne få fat i et enkelt af disse mærker, ville han være en formuende

mand. Mange af de virkelige sjældenheder på frimærke markedet – mærker, som betales med hundredtusinder af kroner – er netop blevet så sjældne og kostbare, fordi de er fejltryk, som er sluppet ud i omsætningen. Bare en forkert farve er nok til at gøre et frimærke til en sensation, og på det mærke, reportagen drejer sig om, er der måske *tre* for-

kerte farver. – Det er det første trefarvede frimærke, det danske postvæsen har fremstillet. Danske frimærker har ellers ikke ligefrem været berømt for spændende udseende. Hvor andre lande boltrer sig med farvestrålende påfund, har man herhjemme ladet sig nøje med ensartet stilfuldhed. Indtil man gik i gang med mærket her.

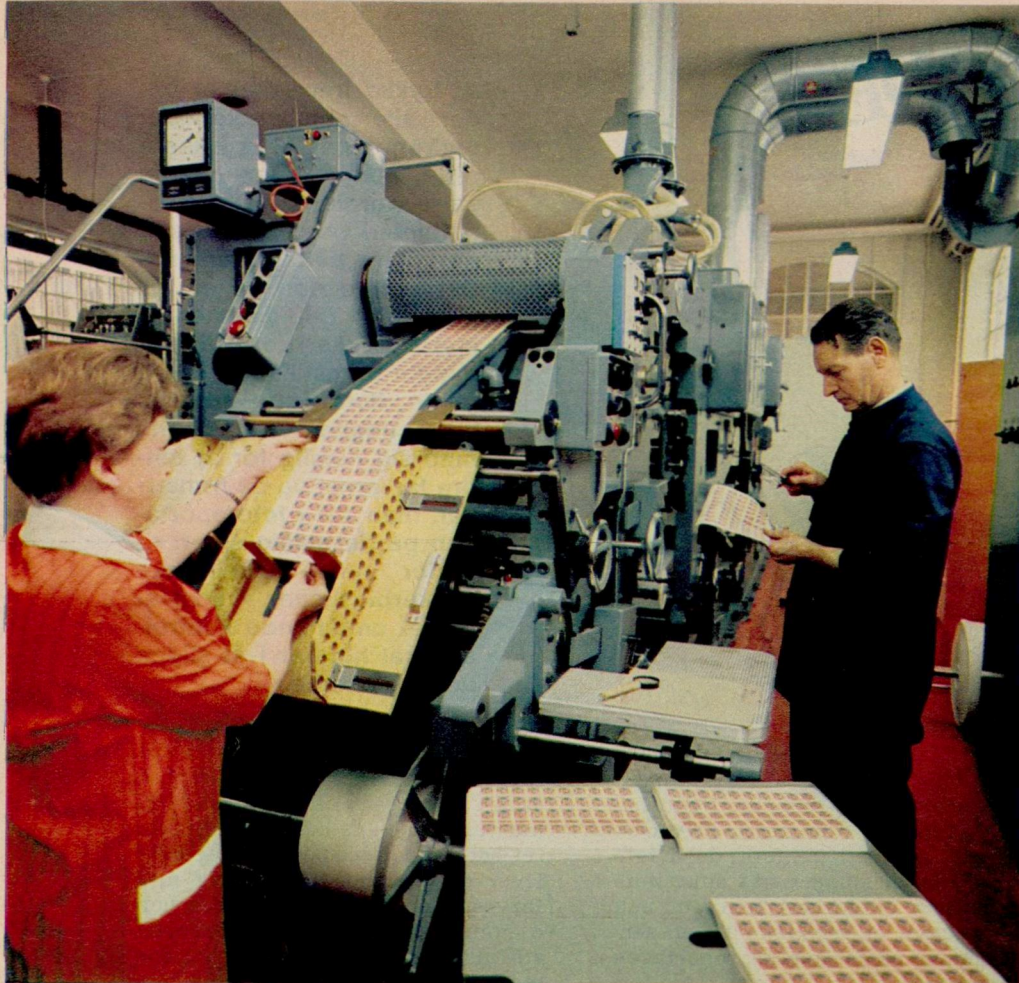

Gør hver ottende kasse gratis

Skift til OK og spar 3,50 kr. pr. kasse - eller med andre ord gør hver ottende kasse gratis. Samme størrelse, samme facon, samme fine nydelse.

Udsøgt mild og altid lys.

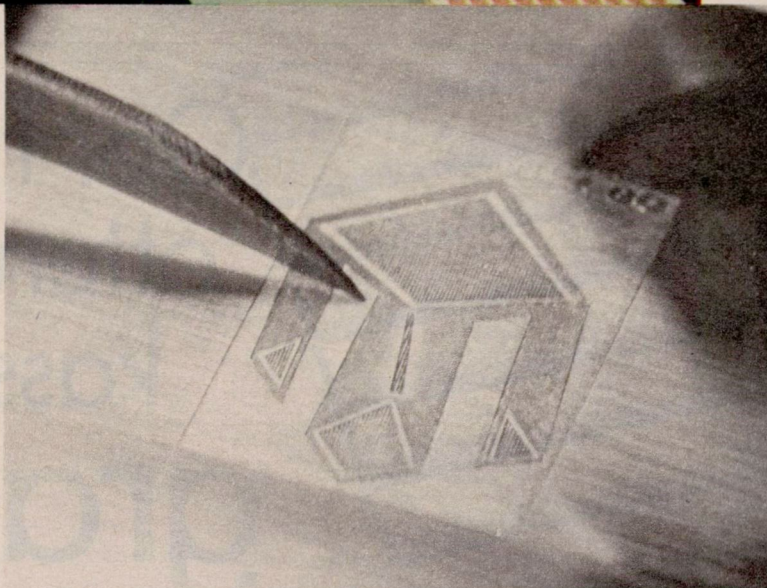
OK cerut - kun **23** kr. pr. kasse.

Grundlaget for det nye frimærke trykcyliner, derefter en knivmo i de tre gummibetrunkne farveval papircollage. Forrest ligger der trykcylinerne, det første prøve ark færdige frimærker - fejlfri.

De færdige frimærker kommer ud af trykmaskinen - og er lige til at sende i papirmøllen.

Her er så Danmarks første flerfarvemærke - smukt på Nielsen. Bemærk farverne, som nu er „forkerte“.

Frimærket graveres i stål efter Richard Mortensens papircollage. Det er et præcisionsarbejde, der kan vare over en måned.

Motivet er et papirklip af *Richard Mortensen*, udført - som det fremgår af farvefotografierne - i to røde og én blå farve. Det er Danmarks første „nonfigurative“ frimærke.

Efter planen skulle mærket være udsendt den 10. april, men denne dato blev ikke den beregnede „mærkedag“. Udsendelsen måtte udskydes på ubestemt tid, og når posthusene engang åbner salget, vil man se, at farverne er helt andre end dem, vi her viser. De er simpelt hen filatelistiske sjældenheder i en sådan grad, at de aldrig vil komme til

at pryde nogen postforsendelse eller frimærkesamling.

Hvordan går den slags nu til? Ja, det var teknikken, som sejrede over ånden.

Mærket trykkes på frimærkestrykkeriets nyeste anskaffelse, M 3, en stor - og dyr - trykkemaskine af sidste model. Den kan trykke dobbelt så hurtigt som sine forgængere indtil 140 ark i minuttet eller for godt en halv million kroner 60 øresfrimærker i timen. Og desuden altså tre farver.

Men bare ikke de tre farver, Richard Mortensen havde tænkt sig. Dem protesterede M 3 stille og effektivt imod. Man forsøgte en hastig løsning ved at erstatte den ene af de røde farver med en brun og gøre den blå noget mørkere, men heller ikke det gav et godt resultat. Til sidst valgte man at udskyde trefarve-premieren, så man nu i fred og ro kan finde frem til et mærke, der tilfredsstillende både maskinen, Mortensen og postvæsenets eksperter.

En egentlig produktion af det

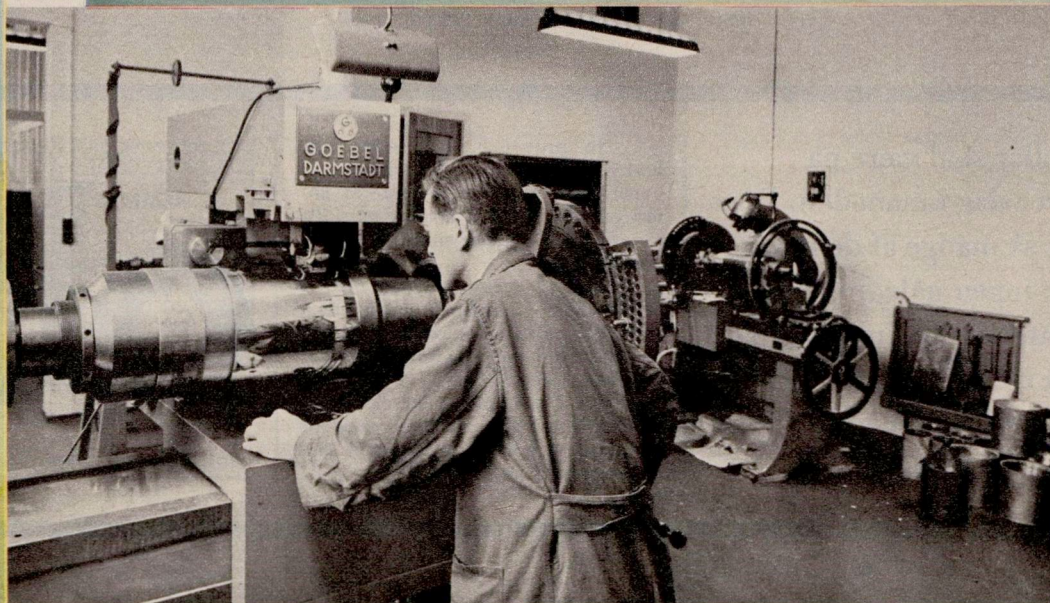
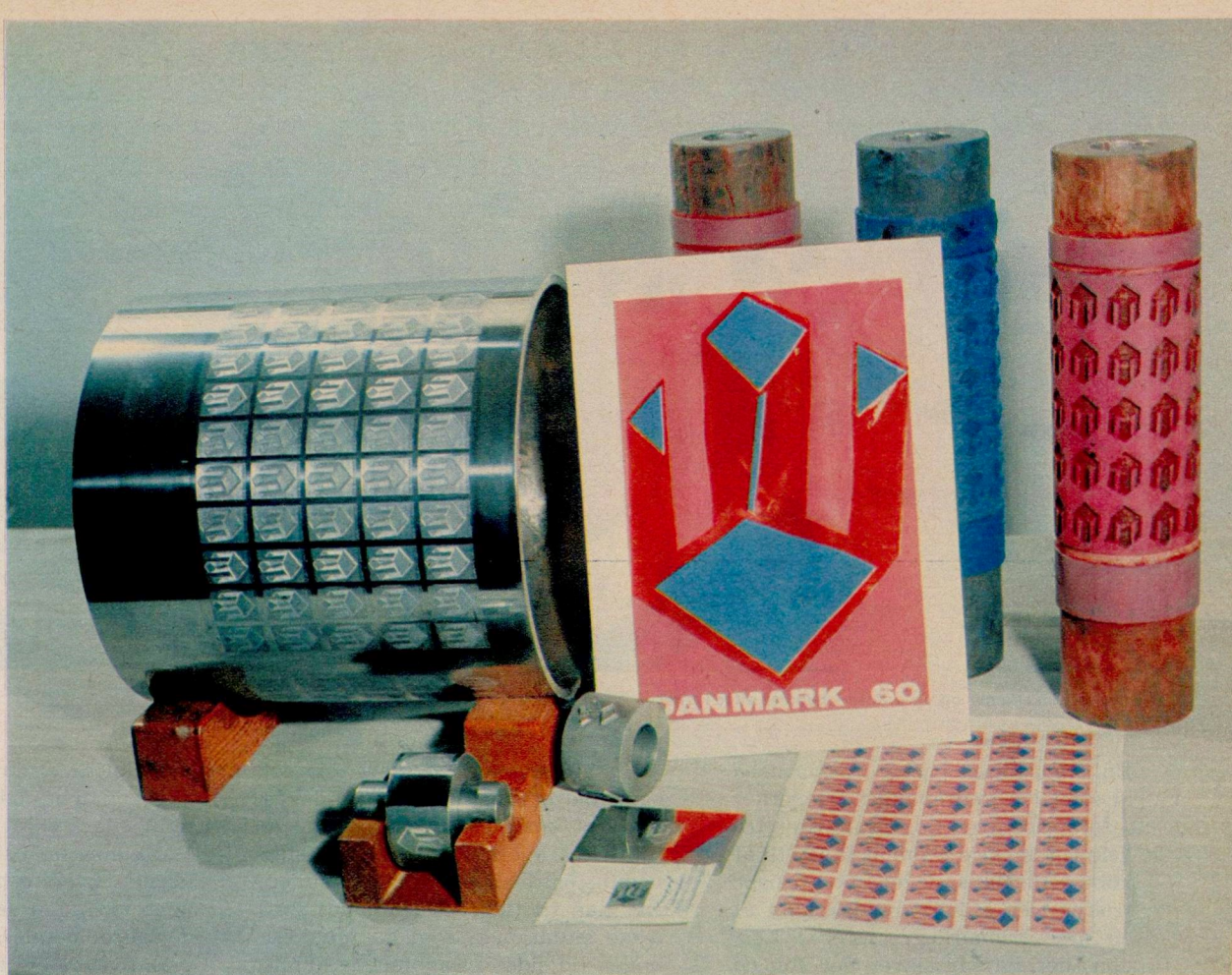
mærke, som ses ikke i gang. Mærket vil blive fremstillet i et stort antal prøvetryk - som altså nu

Det vil naturligvis være en smule dyrere, som engang der „gælder“, og de her gengivne prøvetryk er meget mere værdifulde end den påtrykte

Desværre må mærkesamlende og filatelister hverken hos os

est fra venstre ses den blanke
er bruges til at skære felter ud
Richard Mortensens originale
er, der fører gravuren over på
(sort-hvidt), originalgravuren og
og derfor en formue værd.

ret af bogbinderske Lillian

Originalgravuren er præget på en stålcylder, der er betrukket med forkromet kobber. En tekniker fejler trykcylderens for fejl.

lillederne, kom
r nåede dog at
ikke helt lille
"rigtige" farver
orkerte".

være de mær-
des i handelen,
er netop derfor,
rker ville være
d de 60 øre, som
algspris.

edrove vore fri-
ere med, at de
postvæsenet er

i stand til at erhverve en af disse rariteter. Og man kan godt spare sig den ulejlighed at lægge vejen om ad frimærketrykkeriet på Amager for at se, om der skulle ligge et ark fejltryk i skraldespanden.

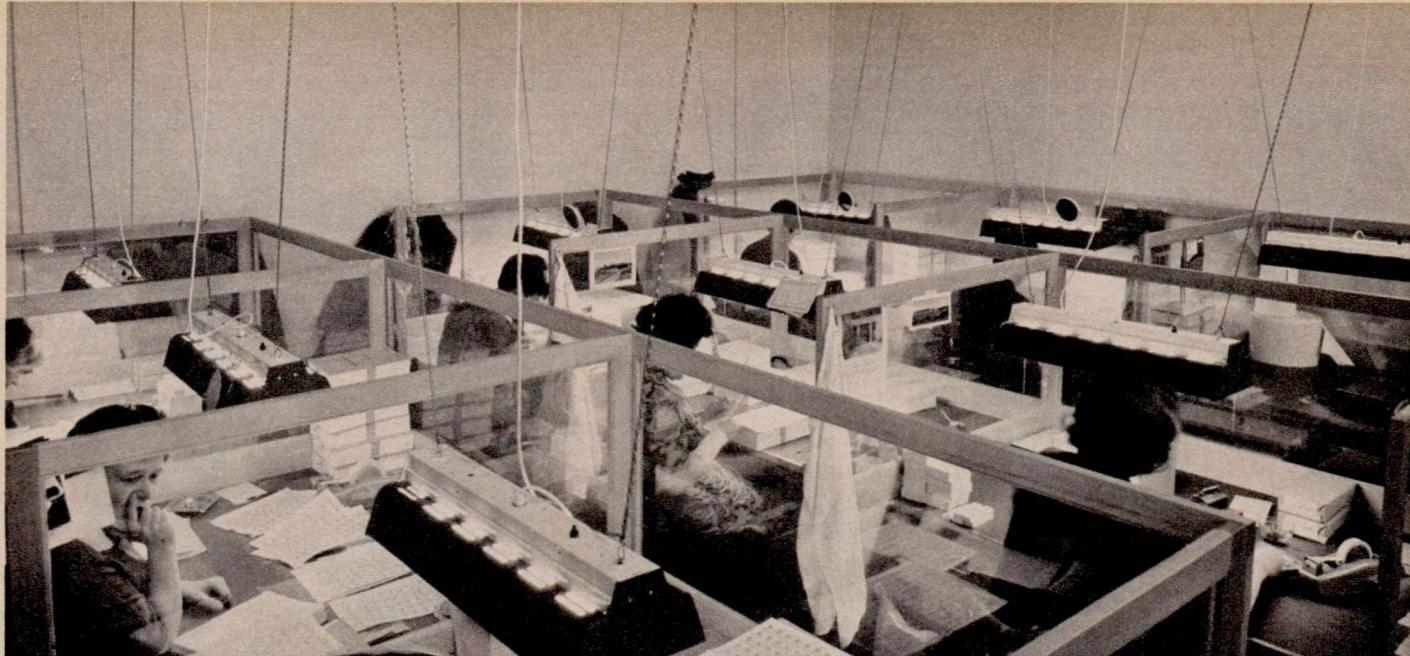
Frimærketrykning bliver regnet på linje med trykning af pengesedler – og sikkerhedsforanstaltningerne er derefter. Der er naturligvis stålskodder for alle døre og gitre for alle vinduer – og kontrollen er så omfattende, at det vil være umuligt at tilegne sig et mærke.

Samtlige frimærkeark er nummererede, og de bliver talt op, revideret og gennemgået i det uendelige for at sikre mod fejl. Hvis der er det mindste i vejen med et ark frimærker, (det kan ske, at der efter nogen tids trykning kommer en lille fejl på trykcylderens) går man tilbage og kasserer samtlige ark, der har samme fejl – ligemeget hvor mikroskopisk den er.

De kasserede ark bliver destrueret under streng kontrol. Først gennemhuller en maskine alle mærkerne,

men selv derefter ville de være af enorm værdi for samlere. Så der bliver også passet voldsomt på, når mærkerne senere går i papirmøllen. Selv postvæsenet gemmer derfor ikke så meget som ét eksemplar af Richard Mortensen-mærket med de oprindelige farver.

Det er naturligvis den strenge kontrol, der gør et fejltryk så værdifuldt – fordi det er så sjældent, at den slags slipper uden om kontrol og ubarmhjertig tilintetgørelse. Men andre slags frimærker kan også blive værdifulde. F. eks. falske.

Her tælles frimærkerne op og ordnes i bundter eller hæfter.

En franskmænd tjente formuer på at efterlade andre landes frimærker – fuldt åbenlyst – og filatelister fra hele verden sloges om at få lov til at købe dem. Hans meget fine grafiske udstyr blev efter hans død købt af en stor frimærkegrosserer i London, der har forsikret det for en kæmpesum.

Blandt frimærkesamlere er det også blevet populært at samle de fire-fem mærker i øverste højre hjørne af hvert trykt ark. Der står nemlig også arkets oplagsnummer. Det kan til tider medføre lidt groteske situationer, som da man for nogen tid siden i dagbladene kunne læse en annonce, der tilbød nye,

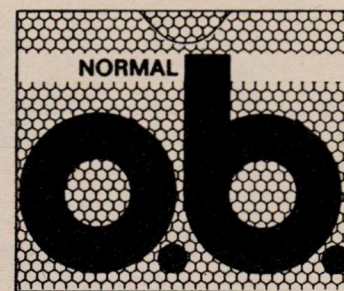
ustemplede og brugbare danske frimærker til et godt stykke under det, man ellers skal give på posthuset. Det kunne lade sig gøre, fordi mærkerne i øverste højre hjørne af arkene var solgt særskilt til samlere, der gerne betaler en klækkelig overpris, hvis de er stemplet.

Fotomodeller skal være på toppen hver dag i måneden. Derfor bruger så mange af dem o.b. tamponer: ingen nåle, ingen knuder, intet bælte, ingen buler - ikke den ringeste lugt! Prøv selv o.b. - det betyder nyt velvære, ny sikkerhed!

Ja, prøv o.b., den indvendige beskyttelse: de små o.b. tamponer er umærkelige, usynlige, nemme at anbringe, sikre i brug, nemme at skille sig af med! Og De er sikret mod ubehagelig lugt!

o.b. er eneste tampon med 4 længderiller - 5-dobbelt opsugnings-evne. o.b. udvider sig anatomisk rigtigt og umærkeligt - og kun i bredden: den sidder sikkert!

Brug o.b. plus eller ekstra de første dage og normal i periodens slutning, så mærker De mindre end nogensinde til de „grå dage“!

anatomisk rigtig hygiejnetampon

ER DE UDKØBT KL. 3

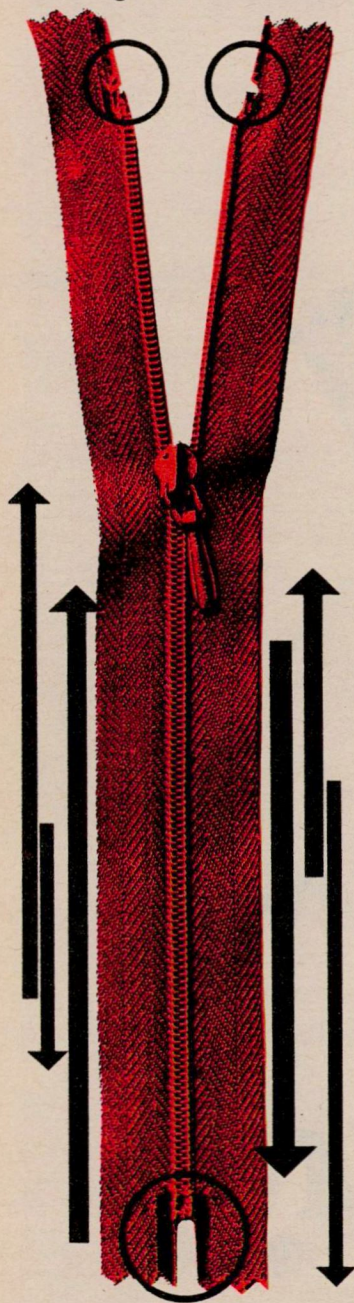
(MEDOVA TE ta'r trætheden)

ja - det er naturligt, når De har været i sving fra om morgenen...
Tag en kop stærk Medova te kl. 3! - Medova indeholder æteriske stoffer, som i forbindelse med ren coffein bevirker, at centralnervesystemet og storhjernen stimuleres på få minutter... Og med et Medova te brev ta'r det ingen tid at lave en kop stærk, gylden og velmagende te

MEDOVA
TE ta'r
trætheden

Nyhed!

Op, ned, op, ned, op, ned
tusindvis af gange.

Lynlås med plasticstoppere

- lige til at bøje ned.
Ingen knækkede synåle.
Derfor er Opti-lon bedre.

Opti-lon

- lynlåsen, der aldrig driller.

Igen et LYSTA-produkt.

Italiensk MAD

Der er italiensk marked i denne tid i brugsens og i HBs supermarkeder, i Comus'er og i Kvicklyer, og det har naturligvis inspireret Karen Kok til at foreslå, at italiensk mad sættes på spisesedlen.

Makaroni er vort fællesnavn for det, italienerne kalder pasta. I Italien er det kun den runde, hule pasta, der hedder macaroni. Bændelmakaroni hedder tagliatelle, og ravioli er de små firkanterede puder, fyldt med kødfars. På det italienske marked fås ravioli i dåser.

For at makaroni skal smage rigtigt, koges den knapt mør (italienerne kalder det „til tænderne“) i rigeligt saltet vand. Kogetiden afhænger af typen. På pakken med tagliatelle (altså bændelmakaroni) er der dansk brugsanvisning.

Skyl aldrig færdigkogt makaroni i koldt vand. Server den rygende varm med en kødsovs (sugo) og reven ost eller med en stor klat smør i hver portion – og reven ost til.

Pizza er en morsom og festlig ret, nem og billig. Dejen kan være hjemme-

lavet, men på det italienske marked findes en pizzapakning med alt, hvad der hører til.

Fennikel håber Karen Kok alle vil være nysgerrige nok til at prøve. Hvordan – det ses i den lille pjece: Italiensk marked, som fortæller om de forskellige italienske varer og deres anvendelse, og som uddeles på brugsens italienske marked.

Appelsinsaftisen er et eksempel på, hvordan saftis – også kaldet sjapis – er herligt forfriskende og ikke så kalorierholdig som flødeis.

Granita d'arancia

Appelsinis

Til seks personer: en kvart liter vand, 175 gram sukker, en kvart liter appelsinsaft (af cirka tre appelsiner), reven skal af en halv citron, saft af en citron, en knsp. salt.

Vand og sukker koges sammen til sukkeret er opløst. De øvrige ingredienser blandes i. Når det er afkølet, hældes blandingen i kage- eller fryseform. Formen sættes i fryseboksen i køleskabet eller i fryseboks. Isen røres op efter en halv og en hel times frysning. Frysetid: 2-3 timer. Isen fyldes i halve appelsinskaller. Kan også serveres sammen med almindelig cremeis.

Saucen snurrer cirka ti min. og smages til. – Tagliatelle koges efter anvisningen på pakningen, serveres med sugo. Parmesanost drysses over retten.

Fegato alla veneziana

Lever som i Venedig

Til 4-6 pers.: 2-3 løg, 50 g margarine, 1 pk. Danefrost svinelever, 1 bundt persille, salt, peber og en spiseskefuld citronsaft.

Løgene skæres i kvarte skiver og ristes i margarine på panden. Den optøede lever skæres i lillefingertykke strimler og brunes med. Den nippede persille, salt og peber drysses over og steges med, til leveren er færdig. Lige inden serveringen hældes citronsaft over. Hertil løse ris eller stegte kartofler.

Pizzetta Små pizza'er

Til 6-8 pizzaer: DEJ af 1 dl vand, 15 g margarine, 15 g gær, 150 g mel, 1 spsk. salatolie. FYLD: 3-4 tomater, bentri sild, rå champignons, skinke, fyldte oliven, 3 spsk. reven parmesanost.

Vand og margarine lunkes. Gæren ud-røres heri. Melet slås i. Dejen æltes godt igennem. Stilles til hævnning til dobbelt størrelse et lunt sted cirka 30 min. Dejen slås ned og rulles ud til en ca. 1/2 cm tyk plade. Stikkes ud til runde bunde, der smøres med salatolie. Fyldet skæres ud og fordeles over bundene. Revet ost drysses over. Bagetid cirka 7 min. ved god varme (200°). Serveres varme f. eks. til chianti, øl eller te. Fyldet kan varieres med forskellige kombinationer af tomater, spegepølse, løg, oliven, bacon, champignons. Pizza kræver altid et lag ost øverst.

Insalata di finocchio

Fennikel-salat

2-3 fennikel, 3-4 tomater. Marinade af: 1 dl salatolie, 1/2 dl vineddike, 1 knsp. hvidløgssalt, salt, peber.

Fenniklerne skæres i kvarte, tynde skiver på langs. Tomaterne skæres i skiver. Fennikel og tomat lægges i en skål. Marinaden rystes sammen og hældes over. Salaten er god til kød- og fiskeretter.

Tagliatelle con sugo

Bændelmakaroni
med kød-tomatsauce

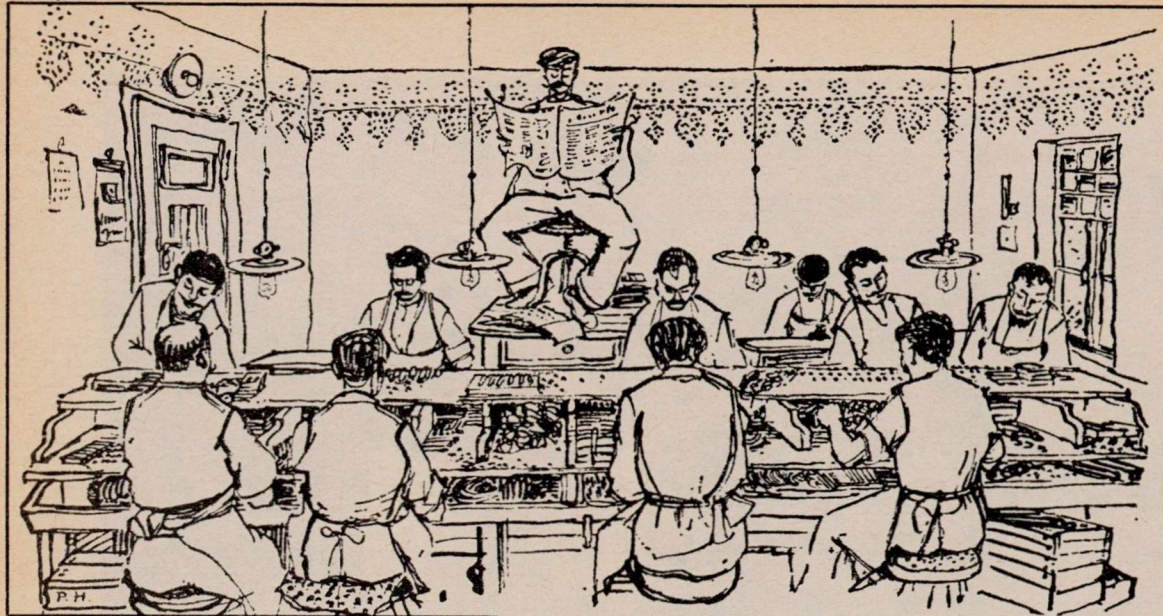
Til ca. 8 pers.: sugo af to løg, 75 g margarine, 1/4 tsk. karry, 1 pk. Danefrost hakket oksekød, 1 ds. flåede tomater, 2 1/2 dl tomatpuré, 1/4 tsk. merian, 1 knsp. rosmarin, 1/4 tsk. hvidløgssalt, 1/4 tsk. sellerisalt, salt, peber. En pakke tagliatelle og en pose reven parmesanost.

Sugo: Løgene hakkes og svitses i margarine og karry. Det optøede oksekød tilsættes og svitses med. De flåede tomater med deres saft tilsættes sammen med tomatpuré og krydderier.

De brune Vulcania-fade forhandles af brugsen, mens de italienske fade og tallerkener på billedet er i privat eje.

BRUGSFORENINGS- JUBILÆER:

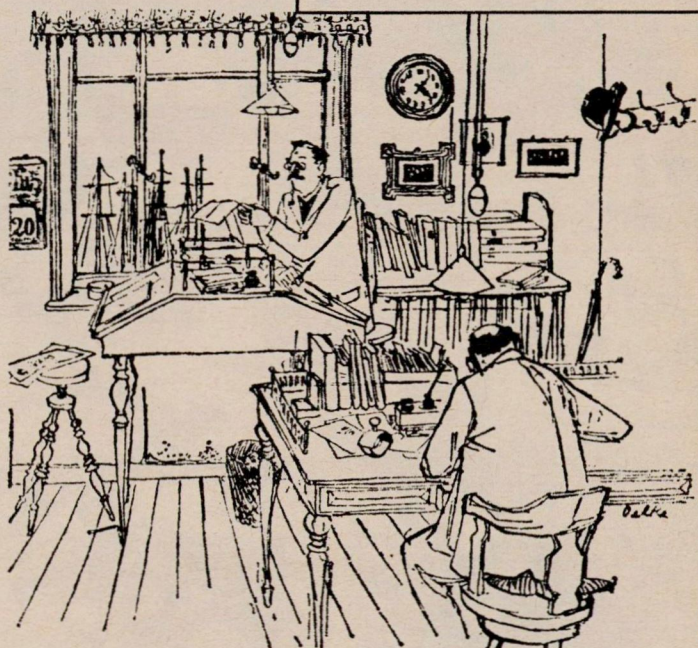
75 år: Sundby M. Brugsforening, 14. maj.

50 år: Auning Brugsforening, 17. maj. Skælskør Brugsforening, 17. maj. Bolbro & Omegns Brugsforening, 28. maj.

FØRSTEGANGSBILISTER SLIPPER BILLIGERE I MLU

I de senere år har førstegangsbilister betalt et tillæg på 40 pct. til første års præmie i MLU. Nu er tillægget strøget. Præmiensættelsen må ses som et udtryk for en afgørende bedring i risikoforløbet for de nye bilejere. Medvirkende hertil har de moderne forsikringsformer, der er baseret på selvrisiko, sikkert været. Det er altså ikke længere nødvendigt at opretholde en ordening, der ikke har kunnet undgå at medføre uretfærdigheder i enkelttilfælde, meddeler MLU, som tilføjer, at de af selskabets forsikringstagere, der har betalt tillægget udover ophørsdagen den 1. april, vil få en forholdsvis refusion, hvorom de enkelte får nærmere meddelelse fra selskabet. Se i øvrigt den ledende artikel side 2.

I vore dages arbejdspladser har man højttalermusikken. I gamle dage havde man også underholdning på arbejdspladsen. I GEGs jubilæumsskrift bringes denne morsomme tegning fra 1908 som viser hvordan cigarrullerne under arbejdet underholdes af en kollega, der læser dagens avis op. Til højre en anden gammel tegning, der viser den nu så store tyske fællesforenings første kontor, hvis personale foruden de to personer, der ses i tegningen også omfattede en „altmuligmand“, dog med titel af kontorbetjent.

TYSK 75 ÅRS JUBILÆUM

I Hamburgs universitets festsal fejrede den tyske fællesforening (GEG) for nylig sit 75 år jubilæum.

Organisationen, der kun er to år ældre end FDB, blev ved denne lejlighed gratuleret af blandt andre den tyske økonomiminister, dr. Schiller, der i et af GEG udsendt festskrift også har givet udtryk for sine gode ønsker for Tysklands brugsforeningsbevægelse. I samme festskrift har førstedirektør Ebbe Groes skrevet en instruktiv artikel om brugsforeningernes nationale og internationale sam-

arbejde.

I dag er den tyske fællesforening blandt Vesttysklands 50 største erhvervsvirksomheder. GEG er nu inde i sin tredje fremgangsperiode. Første periode var i årene lige op til 1913, altså bevægelsens pionerperiode. Så kom første verdenskrig med Tysklands økonomiske nedgang først i tyverne. Fra 1926 til 1929 havde bevægelsen sin anden opgangsperiode, men så blev den i Hitlertiden simpelt hen kvalt, „overtaget“ af nazisterne, virksomhederne blev „folkeveje“, og butikkerne var uden betydning.

I krigstiden blev de fleste af fællesforeningens virksomheder ramt af krigsskader, men fra 1945 kunne man så igen søge at opbygge en fri, demokratisk brugsforeningsbevægelse. Indtil 1948 var brugsforeningerne og GEG under allieret administration. I den engelske besættelseszone var mr. W. P. Watkins en af administratorerne, og hans personlige arbejde for under de vanskeligst tænkelige kår at rejse en fri brugsforeningsbevægelse blev stærkt påskønnet under jubilæumshøjtidelighederne. I 1948 modtog GEG et

lille brev, hvis enkle indhold var: Nu er I atter jer selv, god rejse fremover.

I de sidste femten år er der foregået en forrygende udvikling, man er nu inde i bevægelsens tredje fremgangsperiode, og en som overstråler de to forudgående. Nye virksomheder er opført, nye butikstyper er udfundet og indrettet overalt i landet, og ved en organisationsmæssig nydannelse er man desuden nu også på vej ind i et samarbejde, der om få år må føre til dannelsen af Tysklands Brugsforening.

Goddag og velkommen

Som en velkomst til nye medlemmer er for nylig under titlen: Velkommen i brugsens udsendt en brochure, som brugsforeningerne kan bruge til fordeling. Klart og meget kort fortæller velkomsttryksagen om ideen med brugsforeningen og om medlemsindflydelsen. Formålet med den store, fælles virksomhed FDB og med brugsforeningernes samvirke over landegrænserne forklares også, ligesom tryksagen kommer ind på fremtidsplanerne, som de tegner sig, blandt andet

med den frivillige kæde og dens betydning i bestræbelserne for at fremme et stærkere samarbejde mellem brugsforeningerne på længere sigt med muligheden for dannelsen af Danmarks Brugsforening som en alt samlende dansk brugsforeningsvirksomhed skildres også i den interessante tryksag,

I grafiske opstillinger skildres dels varernes vej fra fabrikker og leverandører til brugsforeningernes medlemmer, dels hvordan bevægelsen i alle led sty-

res af sine mange medlemmer, altså også af de nyindmeldte.

I samme stil er også udarbejdet en præsentations-tryksag, der kan udleveres til de mange gæster, der i årets løb kommer på besøg i FDB. Tryksagen foreligger med samme indhold på spansk, engelsk, fransk, tysk. Brugen af spansk skyldes, at det er sproget i de fleste af Sydamerikas udviklingslande, og i årets løb kommer adskillige herfra på besøg for at studere de danske brugsforeningers arbejde.

TO GANGE 123 MØDER

En stor mødevirksomhed er i gang i brugsforeningerne. Når den afsluttes ud på efteråret, har landets cirka tolv tusinde brugsforenings-tillidsmedlemmer såvel som foreningernes cirka 1700 uddelere været samlet til møder. De har debatteret store og for foreningerne vitale problemer.

Det drejer sig om intet mindre end 123 møder to gange i hvert af de 123 lokalcenter-områder, FDBs landsanalyse har opdelt Danmark i.

Det store arrangement er sat i gang af FDBs oplysningsafdeling. Det tegner til succes. Til trods for „møde-træthed“, der ofte klages over, har man hidtil været så nær en mødeprocent på hundrede, som det overhovedet er muligt at nå.

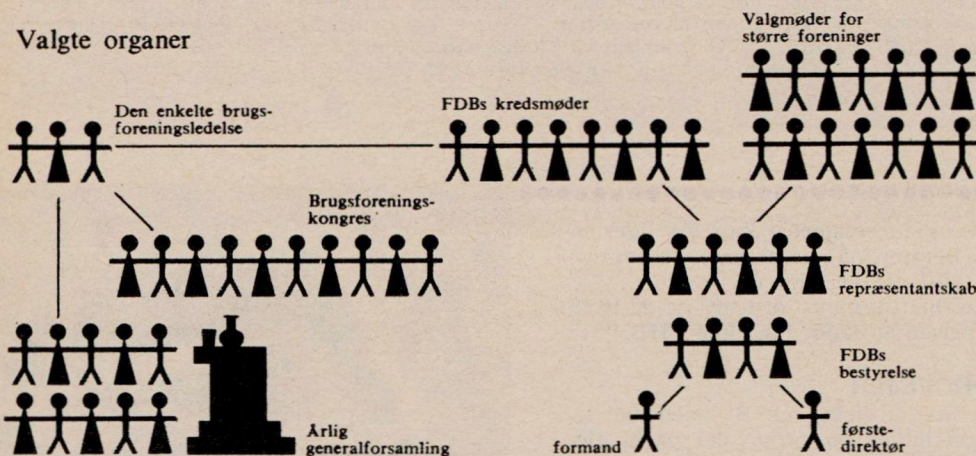
Første møde for de seks-otte brugsforeninger i et område, er talmæssigt det største. Det omfatter alle brugsforeningernes tillidsmedlemmer samt uddelerne, dog sjældent mere end tres personer. Her fremlægger det stedlige medlem af FDBs repræsentantskab oplysninger om, hvad der er sket i brugsforeningsbevægelsen vedrørende strukturproblemerne, og hvad der i det hele taget er foregået, siden landsanalysen (udarbejdet af FDBs konsulent-tjeneste) blev udsendt i 1964. Kredrepræsentanten gør også rede for betænkningen om forholdene i de små brugsforeninger.

Det første møde slutter med, at kredrepræsentanten gennemgår et talmateriale, som afspejler brugsforeningsvirksomheden i området. Det er et oplæg til næste etape i mødevirksomheden, der ganske simpelt foregår som bestyrelsesmøde i hver af områdets foreninger. Man gennemgår her de fremlagte tal, drøfter dem og skitserer desuden svar på spørgsmål, stillet i et spørgeskema. Så drager formand og uddeler afsted til møderækkens tredje og sidste omgang. Her er man altså kun en lille kreds, og debatten foregår i grupper.

Da alle har haft samme tal som grundlag for debatter i bestyrelsesmøderne, bliver disse gruppeforhandlinger simpelt hen en udveksling af synspunkter. Der bliver givet råd og vejledning fra den ene bestyrelsesformand til den anden. Kort sagt: Man kommer hinanden ind på livet og lærer hinandens problemer at kende. Denne kontakt kan blive brugsforeningsformændene til stor nytte i det videre brugsforenings-samarbejde på egnen.

I det store mødeapparat deltager foruden kredrepræsentanterne forskellige eksperter fra de stedlige FDB-afdelinger: forretningsførere, regnskabs- og driftskonsulenter med videre.

Valgte organer

I brugsens nye velkomst-tryksag får de nye medlemmer en orientering om bevægelsens styreform, udtrykt i form af den grafiske fremstilling, vi giver herover. Det skal tilføjes, at mens FDB holder

generalforsamling hvert år, træder brugsforeningskongressen kun sammen efter indkaldelse, og efter at dette begreb for få år siden blev indført, har kongressen kun været samlet en gang. Kongressens op-

gave er behandling af store, principielle spørgsmål, og dens værdi ville selvsagt blive undergravet, hvis der skulle holdes kongres lige så ofte, som der holdes generalforsamling.

Vi må ikke opgive ægeksperten

Det går ikke godt med æghandelen. Dansk Andels Ægexport (DAÆ) modtog sidste år knapt 29 mill. kg æg. Så lidt har selskabet ikke modtaget i atten år. Værdien af æggene, cirka 70 mill. kr., er

ligeledes den laveste i atten år. Selskabet udbetaler 4 mill. kr. i overskud.

Det er eksportmarkedet, som svigter mere og mere, men afsætningsforholdene i 1968 betegner DAÆ dog som tilfredsstillende og udtaler i sit regnskab for 1968, at det vil være forkert, hvis vi på nuværende tidspunkt afviklede eksportproduktionen og dermed frivilligt gav afkald på vores andel af denne omsætning.

Kvaliteten i søgelyset

Før knapt et år siden startede FDBs centrallaboratorium *Modtagekontrollen*.

Hvad er nu det?

Meget kort sagt er det en dybtgående, effektiv kontrol med FDB mærkede varer, herunder Karen Kok og Winner varer, som leveres fra fremmede leverandører. De varer, som fremstilles på FDBs egne fabrikker omfattes ikke af Modtagekontrollen, fordi FDBs fabrikker har egne laboratorier, som samarbejder med FDBs centrallaboratorium.

Modtagekontrollens opgaver er at undersøge, om varerne bakteriologisk og kvalitetsmæssigt (smag, konsistens, udseende, sammensætning) er i orden, og at holdbarhedsgrensene er rigtigt fastlagte.

Det er et stort apparat, der må sættes i gang for at kontrol-

len med hver enkelt vare kan udføres systematisk og med bestemt fastlagte mellemrum, afpasset efter de enkelte varettyper.

I løbet af den korte tid Modtagekontrollen har fungeret, er det lykkedes at nå op på 314 varenumre. Et antal som stadig forøges. Disse 314 varenumre omfatter al kød- og fiskekonserver og kødvarer (pølser, pålægsvare, snitter osv.), dåsesupper, marmelader, kager og alle Danefrostvarer.

Varekontrollen forudsætter en bestemt viden om varerne. Denne indhentes gennem leverandørerne, som på en specifikationsformular i detaljer beskriver varens sammensætning. Varen testes derefter af FDBs prøvekokken for smag, lugt og udseende medens FDBs centrallaboratorium tager sig af den

analytiske og bakteriologiske side af varen.

På grundlag af undersøgelsesresultaterne meddeles leverandører af nye varer de ændringsforslag, som måtte findes nødvendige for at FDB kan acceptere varen.

Også varenes emballage og de oplysninger der skal stå på emballagen aftaler centrallaboratoriet og prøvekokken i detaljer med leverandørerne.

Stikprøver udtages på FDBs centrallager af varerne. Efter hver stikprøvekontrol modtager leverandøren en rapport uden bemærkninger, hvis varen er i orden. Er der sket ændringer, som forringer varens kvalitet, bemærkes dette i rapporten, og det kontrolleres derefter, at fejlen bliver rettet.

Til trods for at Modtagekontrollen kun har eksisteret i så

kort tid, har man meget positive erfaringer for dens betydning for at forbrugerne sikres gode, ensartede kvalitetsvarer. Og det er ikke alene forbrugerne denne varekontrol kommer til gode. FDBs leverandører er glade for at Modtagekontrollen hjælper dem med at holde styr på kvaliteten. Det kan nemlig være vanskeligt, selv om man har den bedste vilje. Det viser sig gang på gang, at uendelige små forskydninger i en vares sammensætning kan give langt større udslag, især i smagsmæssig henseende, end man drømmer om.

Modtagekontrollen maner til den yderste omhu og påpasselighed i produktions- og distributionsleddet for at FDBs og Brugsens mål: *Høj kvalitet* kan opfyldes.

LUXUS TÆPPEFEJEMASKINE

Den lille tæppefejmaskine er støvsugerens populære føl. Den er praktisk, nem at tage frem og løbe gulve og tæpper over med, når lettete rengøring tiltrænges.

Brugsen har suppleret den udmærkede Mette-tæppefejmaskine med en luksusfejmaskine ved navn *Leifheit regulus*. Den er større end Mettefejmaskinen og har fire sæt børster, som ved hjælp af en drejeknap kan indstilles til at feje gulve, fladtvævede tæpper, tæpper med lav luv og tæpper med høj luv. Udførelsen er meget solid, og der er gummidæk på hjulene og en gummiskånekant omkring maskinen. Skaffet er cirka en meter langt og led-

delt, og forlængerled kan fås ligesom løse børster, når de nuværende om meget lang tid er slidt op.

Leifheit regulus ordnr. er 27 16 29 og prisen er 47,85. Fås ikke i HB.

BORDFEJER

Fra samme firma har Brugsen fået en meget handy bordfejer, der på et øjeblik fjerner brødkrummer og lignende fra borde med eller uden dug. Bordfejeren hedder *Leifheit Perle*. Den er perlegrå og petrolblå, har tre sæt børster og tømmes ved at låget løftes op ved et tryk på den petrolblå knap. Leifheit Perle ligger i en net gaveæske (Mors dag nærmer sig), prisen er 12,85 og ordnr. 27 01 50 S.

VULCANIA I BRUGSEN

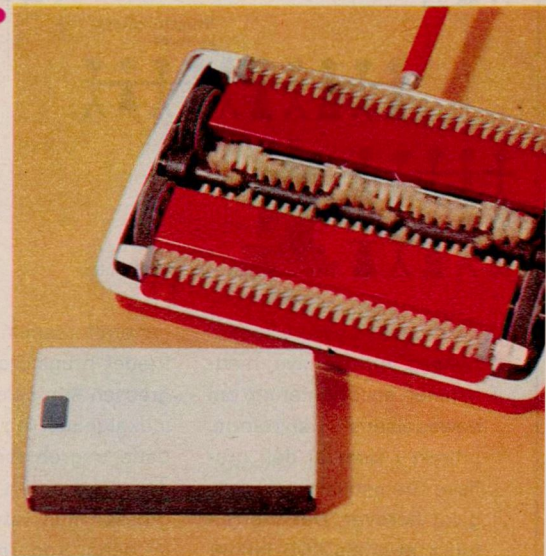
De italienske lerglaserede *Vulcania-varer* har meget tilfældes med de gode, gamle danske jyddepotter. De er ild- og flammefaste og kan sættes direkte over gas, over el (spiralplader er bedst egnede) eller på trækulsgriillen. Før Vulcania bruges første gang skal det sættes i koldt vand et døgn, og derefter koges ud.

Der er det særlige ved glacerede lervarer, at man synes maden bliver vel-smagende og ser lækre ud i dem. Det kan godt være det er indbildning, men den tæller jo også.

Vulcania glacerede lervarer er mørkebrune udvendig og lysebrune indvendig. Brugsen har serveringsgryder, en lille kasserolle og en stor terrin.

Serveringsgryderne fås i fire størrelser, og de sælges med og uden låg. Serveringsgryderne rummer fra 0,4 liter til 2,8 liter. Den mindste gryde har ikke låg. Priserne varierer fra 5,85 til 18,65. Lågene til gryderne koster mellem 10,25 og 13,25 efter størrelse. Kasserollen med skaft har ikke låg. Den rummer 0,3 liter og koster 4,65. Terrinen rummer 4 liter og koster 16,85, lågets pris er 8,25 kr. Ordrenumrene er mellem 27 69 01 og 27 69 10.

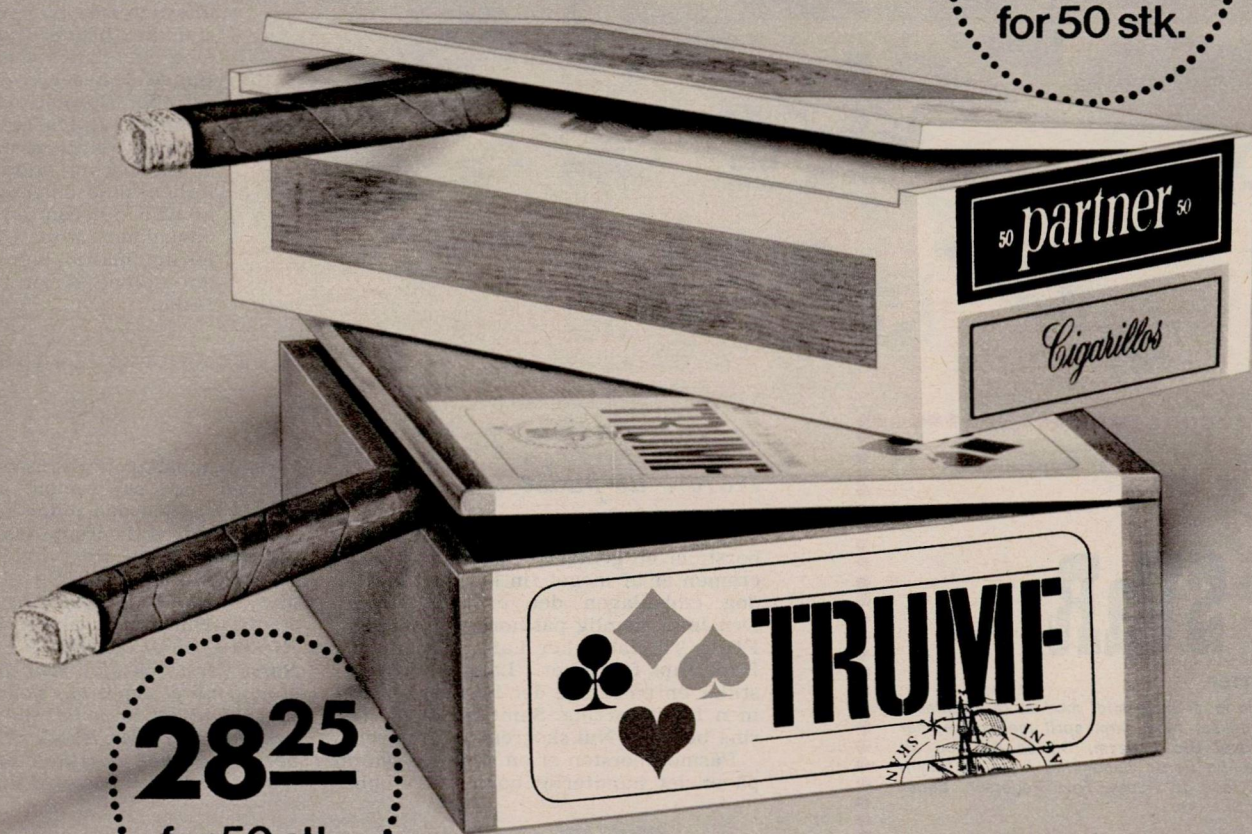
Vulcaniavarernes enkle, men meget smukke former og neutrale farve gør, at de passer til alle stel. Den lille gryde og kasserolle er fin til askebægre, chips, bolcher med mere. Det er snart mors dag. Hvad med Vulcania?

direkte fra kassen..!

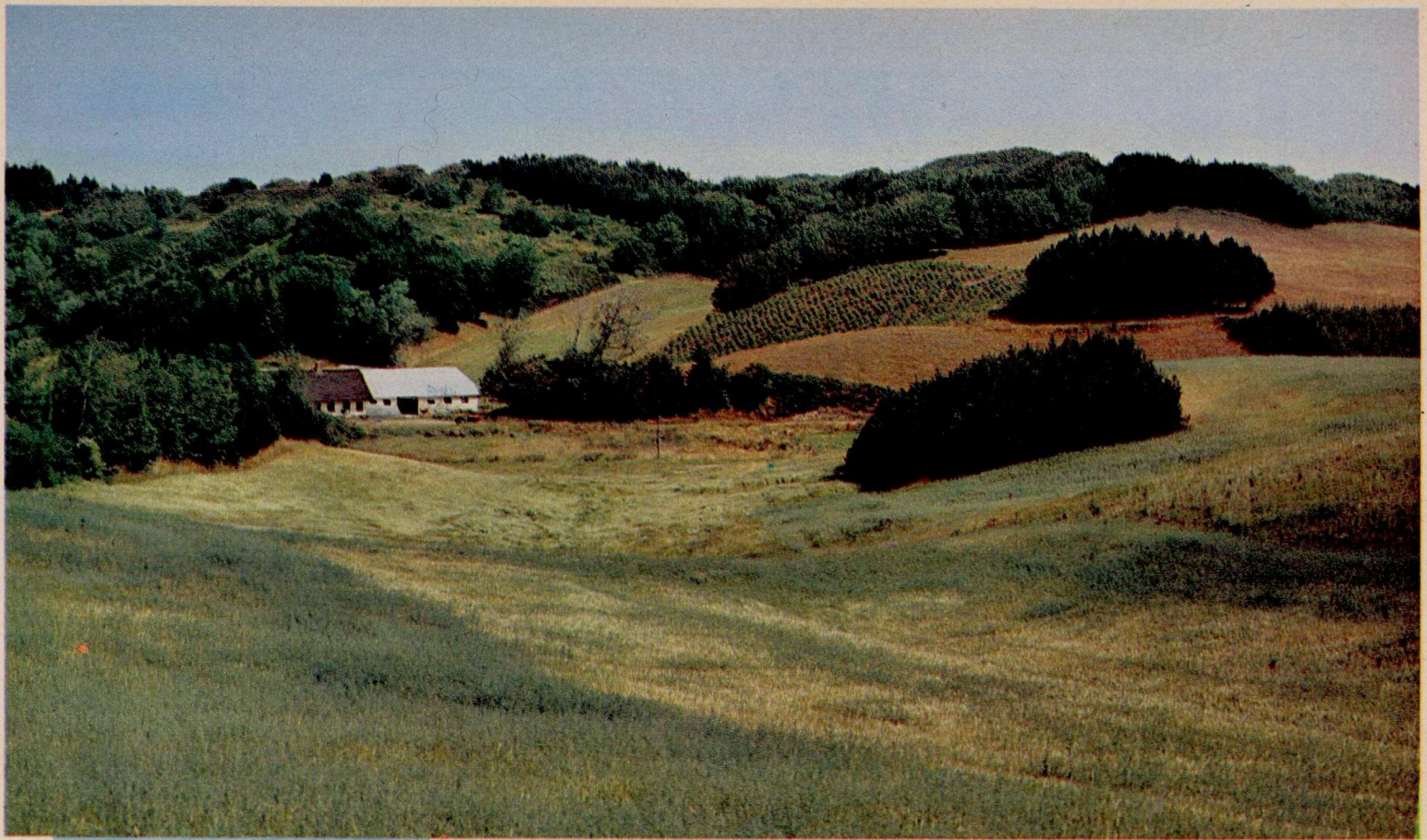
22⁵⁰
for 50 stk.

28²⁵
for 50 stk.

Ja, så billigt kan det gøres – selv i dag! Kæmpesalg og moderne fremstillingsteknik hjælper os til at holde prisen under det »normale« for to så gode cerutter. Smag dem!

TRUMF - lang, elegant og mild, 5 stk. kr. 2,85, 10 stk. kr. 5,65 og 50 stk. kr. 28,25 ● PARTNER - buttet, mild cerut, 10 stk. kr. 4,50 og 50 stk. kr. 22,50

Hvordan få noget at vide om naturen, man færdes i? Kunne kulturinstitutioner ikke flyttes ud i naturen (ligesom de, der søger den), i form af

Legoland i Billund har haft enormt besøg siden åbningen sidste sommer, fordi der er taget hensyn til, at både børn og voksne kan beskæftige sig på en fornuftig måde. Men der er meget mere legetøj til i kulturlivet end blot Lego-klodser. Der vil være mulighed for i de kommende naturparker at bygge op – ikke museer, for ordet har en forkert klang i dansk sprogbrug – men lad os bruge betegnelsen institutioner, som viser, hvad naturparken indeholder, hvad der er af dyr, af fugle, af fisk, af planter og træer, som viser, hvordan bondelivet har udviklet sig gennem tiden, hvad der findes af gamle bygninger, hvordan hele sammenhængen er i dette landskab og hvorfor det ser sådan ud, som det gør i dag. Og den form for legetøj vil med tiden blive fuldstændig lige så populært som Lego-klodser.

Det bliver en anden form for klodser, som man kan sætte sammen til en stor kultur-mosaik og derved lære, hvad man selv er, hvad det danske folk er, hvorved man også kan få en forståelse for, hvad vi kan udvikle os til.

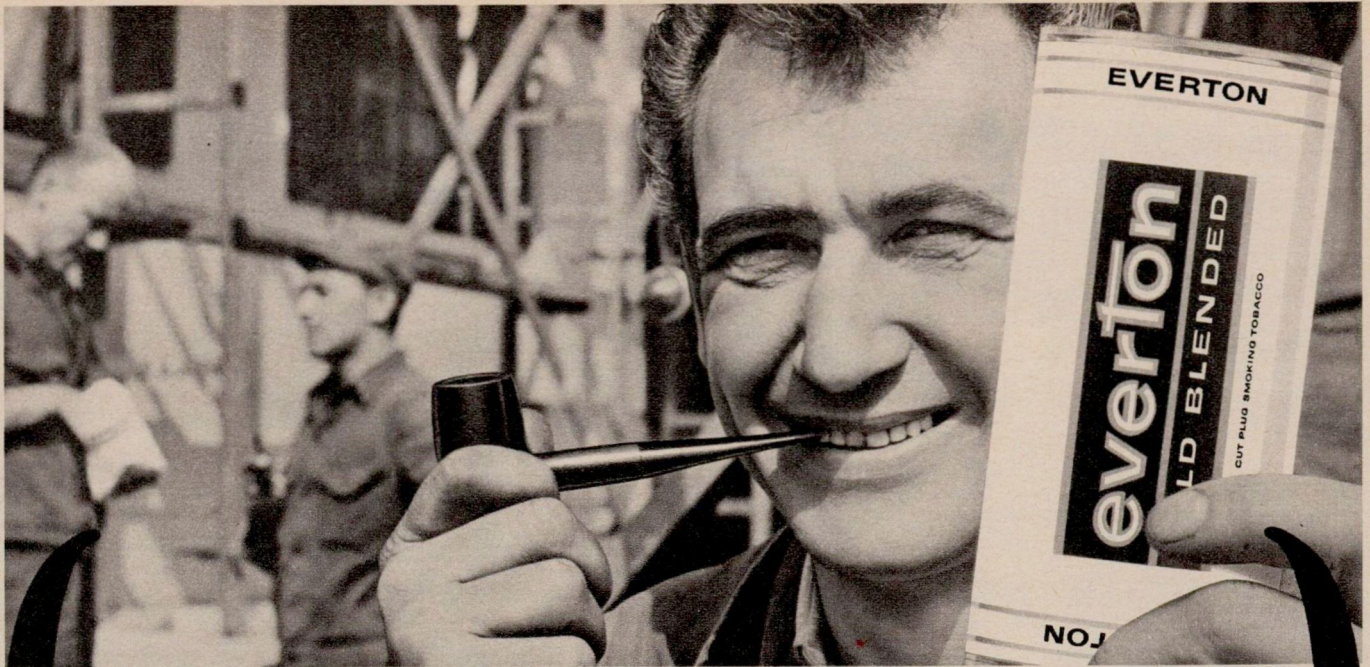
Ordene kommer fra skoyrider Sten Bjerke, statens frednings- og lanskabskonsulent, mere end nogen anden manden bag naturpark-ideens indplacering i lovforslaget om naturfredning. Og vi må hellere hastigt kigge på, hvad en naturpark er for noget. Sten Bjerke forklarer det ved at begynde et helt andet sted...

– Vi lever i et samfund med stigende velstand og stigende befolkningstal samtidig med, at landets areal er konstant. Der bliver altså uundgåeligt en stigende knaphed på de tidligere frie goder som luft, jord og vand. I dag er vandet mange steder forurenet – hele Østersøen minder snart om et gammeldags gadekær. Og hvad med Utterslev Mose! Vi har røgpåger, vi har støjgener, og også jorden lider under en tiltagende forurening.

Det bliver stadigt vanskeligere at fjerne ulemperne ved de intensive bysamfund. Derfor må vi have en absolut modsætning til bysamfundene, steder, hvor de naturgivne ressourcer ikke beskæres og nedbrydes mere end allermest nødvendigt.

Befolkningens trang til at opholde sig borte fra byerne i fritiden er stærkt vok-

naturparkens **KULTURELLE** supermarked

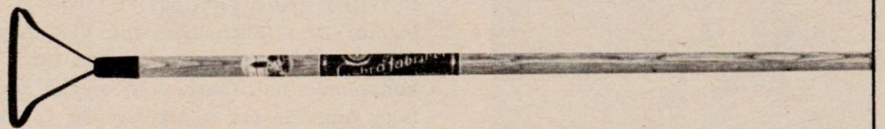
**everton - det er den vi kan li'
mild og god i piben dagen lang..!**

528

Lysbro

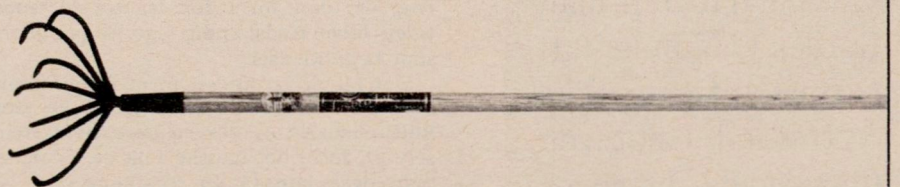
JORDENS BEDSTE

Ny fabriksmæssig formgivning af det fra tidligere tider kendte ståltrådslugejern.

Fremstillet af båndstål.

Meget effektivt til lugning. (Nr. 11).

Kultivatorriven er med sine 7 grene nok den største hjælp, der i de seneste år er kommet på markedet til bedenes pleje.

Dette redskab er udviklet af en nordsjællandsk anlægsgartner, der savnede noget helt ideelt til rengøring mellem roser og stauder. Og han har fundet det!

Man kunne fristes til at kalde redskabet for »Anlægsgartnerens fund«.

sende, og de motiver, der fører byernes indbyggere ud i det åbne land i fritiden er mangfoldige. Interesserne spredes over alt mellem himmel og jord – og under knaphedens lov må det være planlæggerens pligt at sørge for, at så mange af disse interesser som muligt kan tilfredsstilles. Vi har folk, der interesserer sig for myggelarver med tre hår i nakken – andre, hvis største lyst det er at slentre i solen eller svømme rundt i det snavsede vand ved vore strande. Nogle befolkningsgrupper ønsker at dyrke terrænsport, andre vil sejle i kano ned ad Gudenåen. Golf og ridning, der tidligere var udprægede overklasse-sportsgrene, vinder stadig større tag i befolkningen. Og der er en klar tendens at spore verden over til at ville opleve landskabet aktivt – såvel sportsligt som intellektuelt, for nu ligesom at dele det op i to hovedgrupper.

Og hermed er vi så nået til naturparkerne.

Under udarbejdelsen af naturfredningskommissionens betænkning fandt man, at samfundet måtte søge at sikre en række større egnskarakteristiske områder, der tilsammen rummer det danske landskabs variation, søge at bevare disse landskaber med sigte på menneskets benyttelse af dem, bevidst stræbe mod de naturgivne ressourcer i hvert fald i naturpark-områderne ikke ødelægges ved planløs udnyttelse. I disse naturparker vil dette mangfold af interesser kunne komme til fuld udfoldelse.

Det er meget enkelt at få naturparkens gæster fordelt ud over landskabet, så hvert eneste landskabelement, hvert eneste stykke af arealet kommer til at tjene de funktioner, hvortil det er bedst egnet. Er der for eksempel flere kilometer ad en smal sti ind til et område med særligt sjældne vækster eller dyr, kommer folk ikke derind, undtagen den særlige interesse driver dem. Og omvendt: lægger man brede og gode veje til – og forskellige servicefunktioner som kiosker, toiletbygninger, cafeterier ved store parkeringspladser, fritidshus-områder og campingpladser i kulturparkens udkant – eller måske endda uden for parken, men stødende op til den – ved man, at den overvejende del af gæsterne vil samles der. Foragten for, at vi gerne vil sammenhobes, bør ikke godtages. Det er en udpræget samfundstendens, en social tendens, at folk gerne vil se hinanden. Der er jo plads nok, så de få, der vil færdes alene, kan gå andre steder hen!

I forslaget til lov om naturfredning har man set hen til 25-30 naturparker fordelt over hele landet. Danmark er et meget ungt land, skabt under den sidste istid for bare 15.000 år siden af mægtige, dynamiske kræfter. Visse dele inden for en landsdel viser, hvordan det hele blev til. Her kan man, hvis man først får øje for det, forstå, hvorfor der ser ud, som der gør, hvorfor der er hul et sted, bakker et andet sted, hvorfor der er søer, hvorfor åer går, som de gør. Disse områder bør

elaston.

... et dejligt
stopningsmateriale

● til tæpper og soveposer.

● ELASTON – en ren, hvid kunstfiber med meget stor elasticitet.

● ELASTON omslutter en mængde isolerende luft – derfor vægtløs varme ...

● ELASTON er fri for statisk elektricitet, gnistsikker, møl-sikker og let at vaske ...

Derfor ELASTON i tæpper og soveposer.

fås i Brugsen

to i een

Vi Snevit brugere ved,

at vaskepulveret i den røde Snevitpose har to virkninger, som gør tøjet renere hver på sin måde...

Virkning 1 giver en effektiv nedbrydning af vanskelige pletter ved iblødsætning eller forvask.

Virkning 2 fører til en fuldkommen perfekt stovvask med det fineste lave skum uden kalkdannelser!

Læs selv DVN-varedeklarationen på bagsiden af posen...

Snevit med Enzymer

lavtskummende til klatvask og stovvask. Med det store indhold af Bio-aktive enzymer fjernes vanskelige pletter.

Snevit Extra

med dejligt højt skum. Velegnet til klatvask og vask i halvautomatiske maskiner.

Snevit Maskinvask

er et lavtskummende stovvaskemiddel, specielt til fulldautomatiske maskiner.

bevares. Foreløbig er naturpark-ideen kun en realitet ét sted i Danmark, nemlig egnen omkring Tystrup-Bavelse-søerne i Sydvestsjælland – Sjællands geologiske hjerte.

Og nu vender vi tilbage til sammenligningen med Lego-land, som vi indledte denne artikel med. For det næste skridt – efter naturparkens oprettelse – må være at give gæsterne mulighed for at se og høre noget om det landskab, de færdes i, finde en form, hvorunder de kan få en alsidig belysning af, hvorledes landskabet er opstået, hvad det indeholder og hvordan det fungerer. En sådan opgave kan måske i et vist omfang løses af de nuværende lokalmuseer, som i dag stort set kun beskæftiger sig med det rent kulturhistoriske. Forudsætningen er dog, at de giver skildringen af egnen en langt bredere synsvinkel, at de tager egnens geologi, dens dyre- og planteverden, dens erhvervsudvikling og så videre med. Dels er det måske vanskeligt for mange af museerne at skifte form, dels vil en stor del af dem ligge for langt fra kommende naturparker. Derfor må man regne med helt nye institutioner, som skal varetage denne folkepædagogiske opgave, og som altså ikke placeres i byerne, men ved befolkningens fritids-opholdssteder uden for byerne.

I Wales har man for eksempel oprettet et informations-, opholds- og servicecenter i forbindelse med en kulturpark, og hvor man giver besked om naturparken og alle de forhold, der knytter sig dertil. Her agter man at udvide, så der bydes på muligheder for forskning og kulturel aktivitet i bredere forstand. I sommerhalvåret har man planer om at knytte lærere til centret, man arbejder på opbygning af et bibliotek, som rummer bøger, tidsskrifter, undervisningsplancher, smalfilm, båndarkiv, lysbilledsamling, ligesom et laboratorium står på ønskelisten.

Hvor langt man skal gå i samme retning herhjemme, er det for tidligt at sige noget om. Loven, der instituerer naturparkbegrebet, er jo slet ikke vedtaget endnu. Men det er da rimeligt og rigtigt at overveje mulighederne. Og det erkendes, at et stadigt stigende antal byboere i fremtiden vil finde sig i store sommerhusområder eller på campingpladser, ofte i forbindelse med naturparker, i fritiden. Hidtil har man ingen af disse steder gjort forsøg på at hjælpe gæsterne til blot at få litteratur om, til at få en illustration af det, de lever deres fritid i. De fleste af vore kulturinstitutioner befinder sig i byerne – på trods af, at visse pladser, når de er topbelagt, er større end mange mindre provinsbyer. Mens bybefolkningen i weekenden strømmer ud i det fri, står kulturinstitutionerne i byen tomme!

Det er snart på tide, man erkender, at behov skal opfyldes på de steder, folk kommer. Det gælder også kulturelle behov. Der er ingen tvivl om, at centre af den type, man arbejder med i Wales, vil opfylde et meget stort behov også under danske forhold.

Kritiske røster vil indvende, at det gi-

Her er belønningen for kærlig pleje og SUBSTRAL hver uge

Fru Inge Schmidt, Vesterbro, Aalborg
med sin frodige,
rigt blomstrende altankasse.
Også Deres planter skal have
SUBSTRAL for at vokse sig tætte og
kraftige, danne nye skud og udvikle den
dejlige blomsterpragt. Gi' planterne
SUBSTRAL hver uge i hele væksttiden.
SUBSTRAL indeholder alle de stoffer,
Deres planter tørster efter. Begynd i
dag og se selv, hvordan planterne
belønner Dem for Deres omsorg.

Plej Deres planter
med kærlighed og
SUBSTRAL
hver uge

der folk ikke beskæftige sig med, når de holder fri. Men fritid vil i de kommende år blive noget helt andet end i dag.

Der er grænser for, hvor længe man kan dase i solen. Ind imellem trænger man til at opholde sig i skyggen – hvorfor ikke gøre det i et sådant naturparkens kulturelle supermarked, som det er blevet kaldt. Det danske sommervejr regnbygger vil nok også jage folk inden døre. Det bliver så blot opgaven, at gøre disse „supermarkeder“ så spændende, at såvel de frivillige gæster som de mere tvungne fanges af det stof, der lægges frem for dem og derigennem får langt større udbytte af at færdes udendøre.

Zoo's dyr skal også på landet

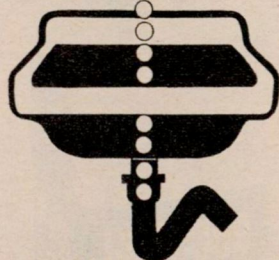
Tystrup-Bavelse naturpark i Sydvest-Sjælland vil med tiden få en attraktion, der utvivlsomt bliver det helt store trækplaster for hele Sjællands befolkning, idet Kongskildedalen bliver skueplads for store dyregruppers frie færden.

Kongskilde Møllegård og Frederikskilde bliver en slags filial for Københavns zoologiske Have. – Her vil vi, siger direktør Sv. Andersen, anbringe sociale dyretyper, der kan have behov for at komme ud under mere naturlige forhold på store arealer og med mulighed for at gå i større grupper. Zebraer, forskellige former for antiloper, gnuer, bøfler, elefanter, bisoner, forskellige hestetyper.

Det er en stor fordel for de sociale dyr, at de kan komme til at færdes i flokke, færdes på et stort areal og under så naturlige forhold, som muligt.

Snell

**FEDTLØSNENDE
MED
AKTIVE PERLER**

**FJERNER SÆBE OG
FEDTPROPPER I AFLØBENE
DESINFICERENDE**

Rengøring af malkemaskiner

Snell er et effektivt fedtløsende middel, der også er fortrinligt til rengøring af malkemaskiner etc.

Opbevaring af pattegummi

Ved opbevaring kan Snell anvendes i en opløsning med 100 g til 10 ltr. vand.

Sandvig 1 er et villatelt med enkelt sovekabine. Yderteltet er orange/blåt. Grundfladen 310 x 360 cm. Midterhøjden 210 cm, sidehøjde 175 cm. Vægt incl. stel, pløkke m. m. 27 kg.

HVAD KOSTER EN CAMPING-FERIE?

Udstyr I

Telt:
Sandvig 1 ..... kr. 895,00

Sove:
2 stk. luftmadras ..... kr. 59,70
2 stk. plastmadras ..... kr. 39,70
4 soveposer ..... kr. 171,40
1 luftpumpe ..... kr. 6,50

Side:
autosæt m/4 taburetter ..... kr. 87,50

Belysning:
gaslampe incl. engangsdåse kr. 67,90

Madlavning:
BP camping Mik,
dobbelbrænder, incl.
2 kg gasflaske ..... kr. 152,70
10 l vanddunk ..... kr. 4,85
kogesæt, aluminium, kedel,
stegepande og 3 kasseroller kr. 29,50

Påklædning:

Transport:
tagbagagebærer ..... kr. 47,50
tagpressening ..... kr. 29,50
tagstroppe ..... kr. 8,85
kr. 1600,10

Udstyr II

(dyrere/dyrest)

Sandvig 2 ..... kr. 1095,00

luftmadras ..... kr. 54,50
dobbelmadras ..... kr. 89,50
soveposer ..... kr. 56,50-62,50
tæppeposer ..... kr. 67,00-69,85

klapborde ..... kr. 24,85-58,50
klapstole ..... kr. 18,85-45,00

10 l vandpose ..... kr. 14,50

Mepalservice, kop, flad
og dyb tallerken
pr. sæt ..... kr. 7,50
rustfri kniv, ske, gaffel
pr. sæt ..... kr. 6,75

træningsdragt til børn kr. 14,85-39,85
til voksne ..... kr. 41,50-83,85

bagagepose ..... kr. 42,85

Lejrpas, der er gyldige i Danmark og udlandet, udstedes af mange foreninger til medlemmerne. Er man ikke medlem af en sådan forening kan den stedlige turistforening udstede passet. FDM og DCU (Dansk Camping Union) har egne campingpladser i Danmark og yder sine medlemmer god vejledning ved tilrettelæggelsen af ture til udlandet.

Godt 500 campingpladser herhjemme, ofte placeret i landets smukkeste naturområder, samt langt over 1000 pladser i Sverige, Norge og Finland, står snart alle klar til at blive brugt af de mange danskere, der foretrækker denne form for ferie. År for år stiger antallet af „campister“, den internationale betegnelse, som også bruges herhjemme, for folk, der overnatter „ude“ i telt eller

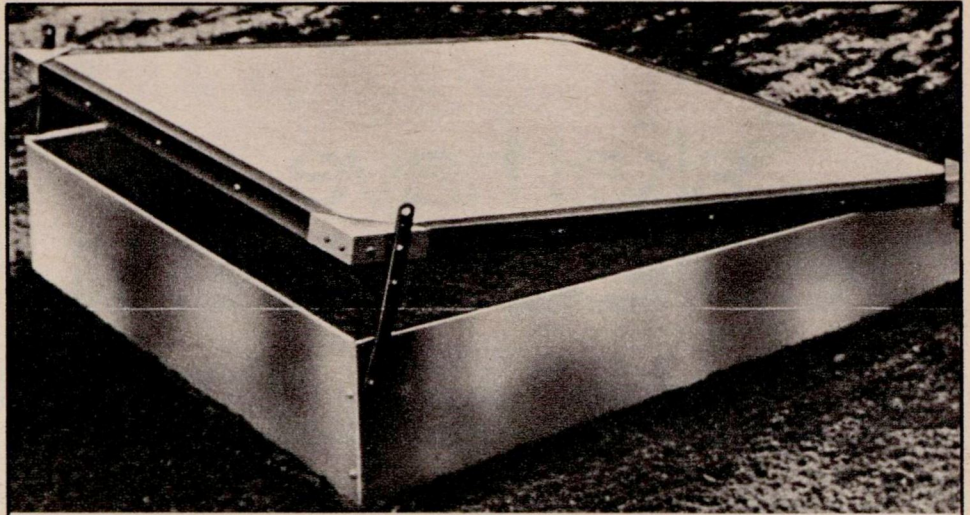
campingvogn. Friluftsrådet, som er den koordinerende toporganisation for de foreninger, der udsteder lejrpasene her i Danmark, opgør antallet af pas i 1968 til godt 250.000, heraf var cirka en tredjedel lederpas, som benyttes af familier eller større grupper, og overnatningerne nåede det kolossale tal af 5 1/2 million.

De godkendte campingpladser byder foruden god beliggenhed på velordnede forhold med toilet- og baderum, ofte tillige cafeterier og opholdsrum for pladsens beboere. Det enkle, friske ferieliv med telt på cyklen er nu blevet erstattet med store opholdstelte og et stort udstyr, som kræver transport med bil, men den nære kontakt med naturen og det utvungne liv på campingpladsen giver hele familien mulighed for at få en pragtfuld ferie. Og det hvad enten man bliver i Danmark eller tager uden for landets grænser, for eksempel sydpå i Tyskland, Østrig eller Frankrig – ja, i alle lande i Europa er der campingpladser, som klassificeres efter omfanget af pladsernes udstyr og kontrolleres af nationale friluftorganisationer.

Hvad koster en campingferie? Foruden udgifterne til transporten, maden og pladsafgifterne skal der jo telt, sovepose med mere til. Udstyret retter sig naturligvis efter, om det hele skal købes, eller man kan og vil bruge noget af det, man allerede har, for eksempel køkkengrejene.

Et „skrabet“ udstyr i fuldt forsvarlig kvalitet, koster til en familie, to voksne og to børn, cirka 1600 kr. Det er valgt ud blandt Brugsens store udvalg på dette vareområde, og der er i hvert tilfælde taget den vare, der er billigst.

De nævnte ting er afbildet og udføreligt omtalt i Brugsens forårskatalog, der fulgte med Samvirke i forrige nummer (15. april). Villatelte og teltilbehør er samlet i en speciel brochure, som fås i Brugsen, som også har brochure over camping-gasartikler.

Gro-let mistbænk

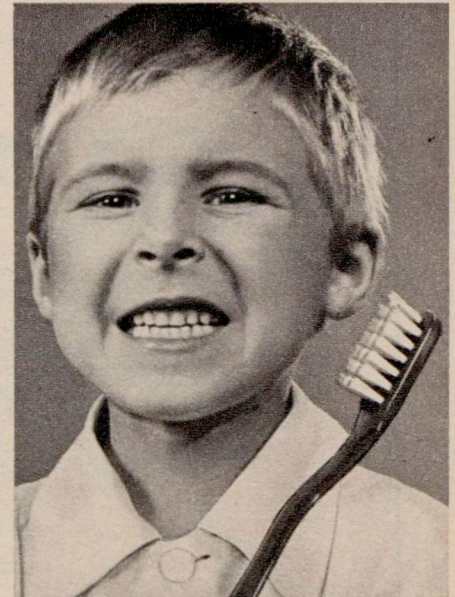
Mistbænken måler 100×100 cm, højden er 22,5 cm. Prisen er 85 kroner.

Haveejere, der benytter mistbænke, har altid været genstand for en slet skjult misundelse. Deres blomster og køkkenurter er som regel flottere og tidligere end andre havedyrkeres, men besværet med at lave mistbænkene selv har holdt mange tilbage.

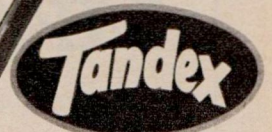
Da den ovenfor afbildede fabriksfremstillede mistbænk kom frem sent på foråret, skyndte FDBs disponent sig at sikre den for Brugsen, og i resten af foråret samt sommeren igennem vil køberne kunne drive for eksempel sommerralat og agurker frem under de bedst mulige betingelser for planterne, som i mistbænken er beskyttet mod fugle. Og så fugtigheden er nem at holde under kontrol.

Mistbænken er fremstillet i svær galvaniseret stålplade, som er rustbeskyttet. „Glasset“ er erstattet med en rude i kraftig nylonarmeret plastfolie, som udspændes i låget. Det hele vejer ca 10 kg og leveres som samlesæt i en papkarton. De

enkelte dele samles let og hurtigt med de medfølgende skruer og møtrikker efter den vedlagte vejledning. Og til næste år kan den tages i brug til såning allerede fra marts måned, så alle køkkenurterne og blomsterne i haven kan få den bedst mulige – og tidligst mulige – start.

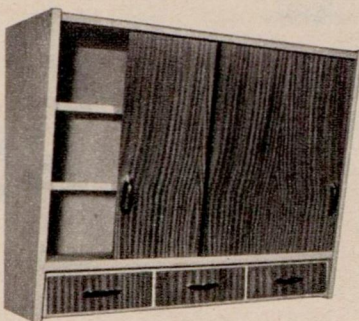
-disse tænder og alle tænder fortjener en ny

TANDBØRSTE

Tandex væbnet til tænderne . . .

Bay & Vissing A/S

MODERNISER MED KT-KØKKENSKABE

KT KØKKENSKABE

er fremstillet af 1. kl. materialer og alle skabe leveres med såvel råglas- som teaklaminatdøre samt med indstillelige hylde. KT-køkkenskabene vil gøre Deres køkken til et dejligt arbejdsrum med alt service »lige for hånden«. - Forlang KT-brochuren i Deres brugsforening og se det store udvalg.

GULDHORNENE

skal have DERES EGET MUSEUM

Af alle de goldsager fra oldtiden, man har fundet i Danmark, er guldhornene fra Gallehus i Sønderjylland utvivlsomt de mest berømte – bl. a. takket være Oehlschlägers digt „De higer og søger...“, som næsten alle skolebørn har prøvet at forvanske. Skønt de originale horn har været forsvundet i næsten 170 år (de blev som bekendt stjålet og smeltet om) er der nu udsigt til, at de vil få deres eget museum – på det sted, hvor de blev fundet. Kaj Olsn fortæller her om museumsplanerne!

De to guldhorn fra Gallehus ved Møgeltonder i Sønderjylland var en prøvelse for de vise mænd for 15-1600 år siden, da de blev lavet og er også en prøvelse for nutidens vise mænd. Guldhornenes mystik virker imidlertid dragende også på de af os, der ikke forstår så forfærdelig meget af vor tids vise mænd, forskernes forklaringer. Men det kan vi komme til. De to guldhorn skal have deres eget museum på det sted, hvor de blev fundet for henholdsvis 300 og 200 år siden.

Et triumvirat bestående af rigsantikvar, professor P. V.

Glob, Nationalmuseet, lensgreve Hans Schack, Schackenborg ved Møgeltonder, og konservator Carl Gydesen, Lindum ved Viborg, samarbejder om planer til et guldhornmuseum, som man håber etableret i genforeningsåret 1970.

– Vi er ved at udarbejde en hel plan for pladsen med guldhornenes findested ved den gamle vejgaffel i Gallehus, siger professor P. V. Glob. Det er – og navnlig bliver – et sted, hvor der hvert år kommer tusinder af mennesker, og det er meningen, at folk virkelig skal kunne opleve noget på åstedet for

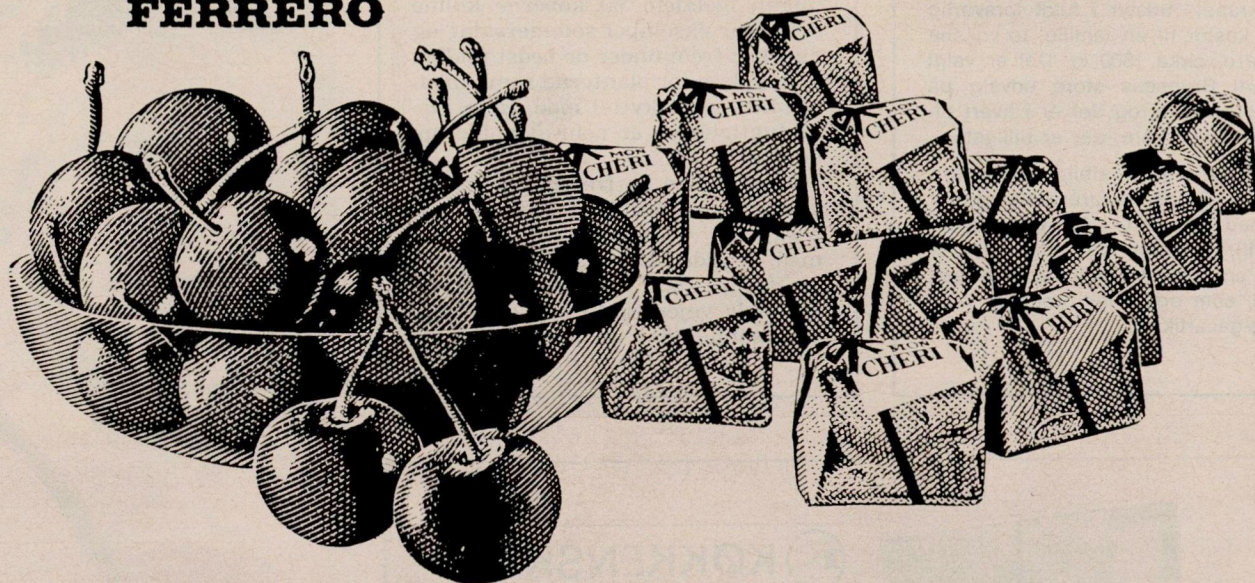
guldhornsfundene. – Centrum for museumsanlægget bliver Carl Gydesens rekonstruktion af guldhornene. Carl Gydesen er en meget dygtig håndværker. Han kan lave sådan noget som guldhornene rigtigt, siger P. V. Glob, og han og jeg er enige om hans teorier om guldhornenes rigtige udformning. Horne skal – til sin tid – fremstilles i purt guld ligesom deres forbilleder, men først skal vi sikre os det økonomiske grundlag for projektet – og det er mindst lige så svært som resten.

Vi regner med at skulle bruge en halv million til formålet, og

statens midler til sådanne formål hænger ikke på træerne. Men skal vi lave sådan et projekt, skal det laves ordentligt. – Museet skal omfatte selve guldhornsrekonstruktionerne, hele den spændende fundshistorie, guldhornstydningerne, tegninger, beskrivelser, kommentarer, og det er desuden hensigten at samle fund og afbildninger – med forbindelse til de to guldhorn.

Det er ikke første gang, man omgås med planer om at bevare et korrekt minde om guldhornene for eftertiden. Kardi-

FERRERO

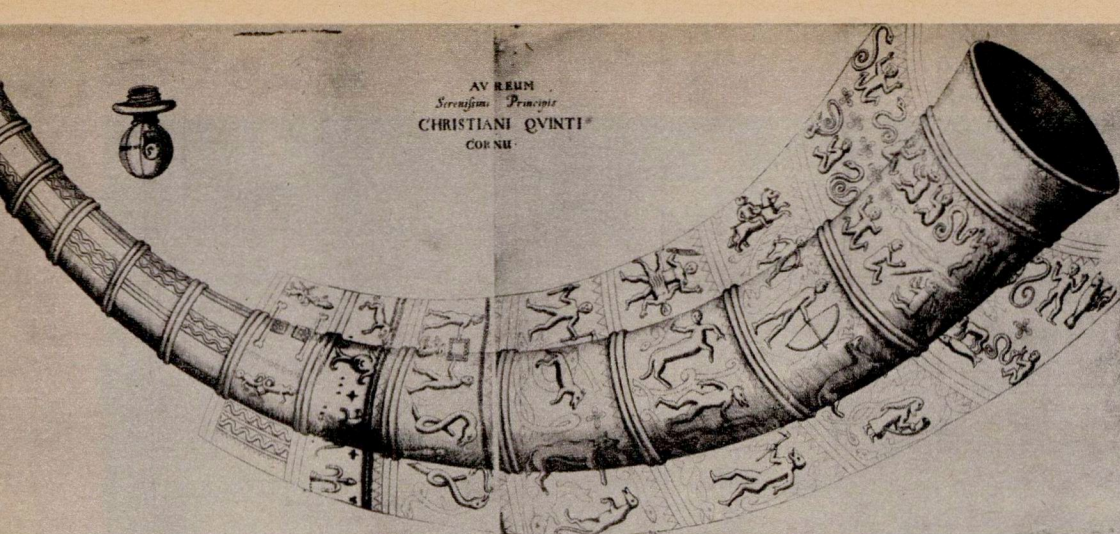

LIKØR-KIRSEBÆR

MON CHERI

♦ Er nu atter i handelen - frisk ankommet fra Italien ♦

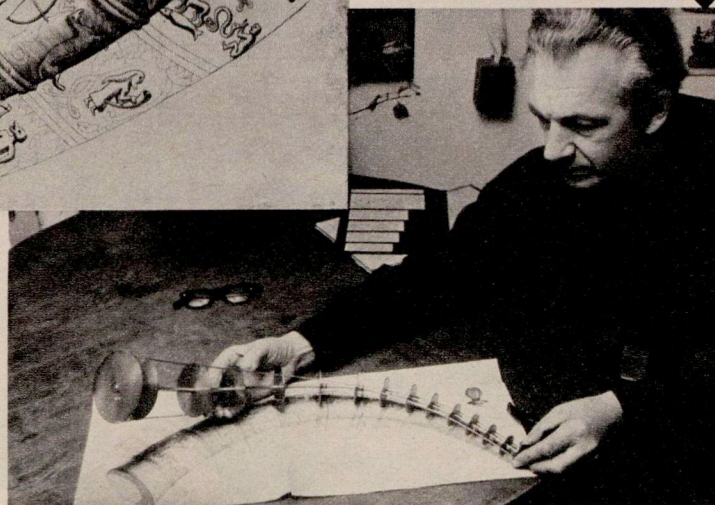
THORVALD · S · PEDERSEN Gammel Køge Landevej 55, København - Valby - Tlf. (01) *30 84 88

Tekst og fotos: Kaj Olsen

◀ Ole Worms næsten 300 år gamle tegning af det største af guldhornene. Han havde haft lejlighed til at se de originale horn, men tegningen er alligevel næppe korrekt.

Konservator Carl Gydesen med skælettet til hans rekonstruktion af det største (og ældste) af guldhornene.

nal Stefano di Borgia bestilte i slutningen af 1700-tallet et sæt afstøbninger af de to danske guldhorn. Ordren blev effektueret, og hornene blev med skib afsendt til Rom, men skibet kom ud for en storm ved Korsika og det gik sammen med afstøbningerne til bunds.

Man har kun én virkelig tegning og beskrivelse af det ældste fund, lavet få år efter fundet. Fysikeren og oldgranskeren Ole Worm, fik ved noget af en tilfældighed lejlighed til at tage en skitse af hornet. Skitsen findes ikke mere, så vidt man ved, men Ole Worm lavede efter den en mere udførlig tegning af det lange guldhorn, og denne beskrivelse af hornet blev udgivet et par år efter. Han var dog ikke tilfreds med kobberstikkerens arbejde, selv om det ikke blev lavet om.

De to guldhorn blev fundet lige ved den (dengang) 17 vognspor brede landevej mellem Tønder og Bredebro, i vejgaflen i Gallehus. En kniplepige gjorde det første fund i 1639, en Gallehus-husmand fandt knapt århundredet efter i 1734 det andet, afkortede guldhorn – en halv snes meter fra det første findested, såvidt man kan forstå. Begge horn blev stjålet fra kongens samlinger af en københavnsk guldsmed, der skaffede sig adgang med falske nøgler. Han smeltede straks hornene om for at lave smykker af dem.

Tabet af den danske kulturskat var virkelig mærkbart, hvilket fremgår af Oehlenschlägers kendte digt, og der sattes straks kræfter i gang for at genvinde det tabte.

Et egentligt rekonstruktionsforsøg blev dog først gjort i 1859-60, hvor to guldsmede E. F. Dahl og J. H. Boas fremstillede et sæt horn efter tegninger fra kunstmaleren C. O. Zeuthen. Tegningerne og dermed guldhornsrekonstruktionen byggede dog på et fejlagtigt grundlag, hvilket resulterede i, at det lange horn blev henvend 20 cm for langt. Den første rekonstruktion kom altså ikke til at ligne ori-

ginalerne, men dels var alle, der havde set originalerne, nu døde, og dels var det det bedste, man havde, når man ikke havde originalerne. Summa summarum: der blev taget kopier af rekonstruktionen, opstillet på en lang række museer og oldsamlinger.

Den næste rekonstruktion daterer sig til 1945, hvor S. A. Andersen gav hornene krumning i to retninger, som Ole Worm havde beskrevet. S. A. Andersen betragtede ikke billederne på hornet som nogen væsentlig del af guldhornshelheden. Men han fik skabt et sæt guldhorn, som har betydeligt større lighed med originalerne end sættet, som er lavet af Dahl og Boas.

Den dygtige håndværker bag udførelsen af S. A. Andersens rekonstruktion var konservator Carl Gydesen, kunstner og gravør af uddannelse.

For Carl Gydesen har vejen til en rekonstruktion været lang og svær. Men hans kunstneriske sind og hans forståelse for billedmulighederne i en kombination af dimensioner og form gav ham indtryk af, at guldhornene ikke var drikkehorn eller trompeter, som hidtil antaget, men derimod en eksamensopgave for vismænd i fortid, nutid og fremtid.

Kun en gang under sit lange studium støttede Carl Gydesen på noget, der kunne anses for at være en parallel til guldhornene.

Skribenten Plotin besøgte i oldtiden det ægyptiske præsteskab i et tempels hemmelige rum, og der så han noget, der fik ham til at nedfælde denne beskrivelse:

De ægyptiske vismænd benytter – om det nu er resultatet af forskning eller ud fra instinktet – når de udtaler deres visdom, ikke skrifttegn (efterligninger af tale i tegn), men de tegner billeder og nedlægger enhver tings tankeindhold i billeders omrids, så ethvert ord indeholder viden og visdom, er et objekt og en helhed, som ikke er nogen forklaring eller diskussion. Derefter løser man indholdet ud af billedet og finder grunden til, at det er således og ikke anderledes.

Sagt populært: der er tale om en rebus, der består af hornets sammenhængende kærne, de påsatte manchetter og de påloddede og de indgraverede billeder på manchetterne. Grundlæggende for løsningen af denne rebus er, at man betragter alle de nævnte elementer som en helhed.

Man forestiller sig, at man ved udvælgelsen af kandidater til topembeder i det daværende samfunds højeste stand, præsteskabet, havde brug for en virkelig prøve, som kun de absolut dygtigste og klogeste kunne klare.

Carl Gydesen mener, at de kulturstrømninger, der kom til Europa med de store folkevandringer østfra (østgoterne, hunnerne), var grundlaget for, at guldhornene blev til.

Det bliver nok aldrig muligt at fastslå, hvorvidt guldhornene er ført her til fra østen, eller om de er fremstillet i det, vi nu kalder Norden, og som dengang kun var vidtstrakte landområder med en sparsom befolkning. Men det er helt sikkert, at guldhornene, før de gik tabt og kom til at hvile i sønderjysk muld ved Gallehus vejgaffel, fik en voldsom betydning for den afbildende kunst i de senere nordiske lande.

Man finder tegn på det i adskillige fund på sten og i bygningsværker og udsmykninger af magisk art, blandt andet i vikingeslynglet flere hundrede år efter, at guldhornene var kommet hertil.

Det er ikke utænkeligt, at en systematisk undersøgelse af jordbunden ved vejgaflen i Gal-

lehus ville bringe flere vidnesbyrd for dagen. Ganske vist har hittidige gravninger været resultatløse, men de er udført med grov uagtsomhed af bønderkarle kort efter hvert af de to fund i 1639 og 1734. De to guldhorn var antagelig forsynet med en bærelænke af guld. Der skal være fundet flere ringe på marken forud for fundet af det første horn, og mere kunne måske endnu komme for en dag.

Måske gemmer de to guldhorn på mere mystiske hemmeligheder end de skitserede. Ligesom Plotin antyder en forbindelse mellem guldhornene og de ægyptiske vismænd, så griber man også af ligheden mellem ægypternes pyramider og guldhornene som „gjemmested“ for avanceret regnekunst.

Den store ægyptiske Keops-pyramide er af flere forskere blevet hævdet at indeholde løsningen på mange matematiske og astronomiske problemer.

Guldhornsformen, der er en efterligning af et oksehorn, er matematisk bestemt, og forskellige mål og talværdier, som Carl Gydesen har fundet i de to guldhorn, synes at vise, at oldtidens nordiske præsteskaber nøje har vidst, at jorden var kuglerund, hvor stor den var osv.

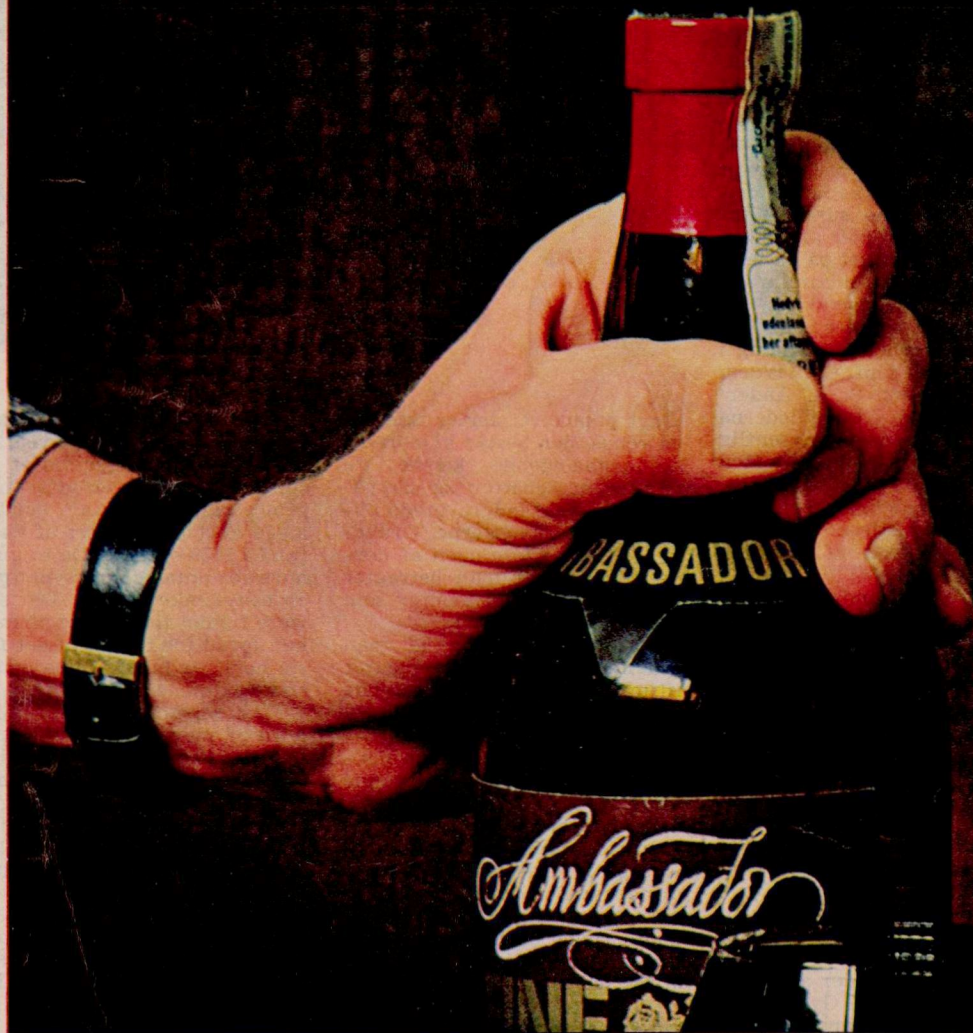
Så når man nu laver et museum for guldhornene, er det ikke for at sætte en mindesten over et afsluttet arbejde, sådan at forstå, at man nu ved alt om guldhornene. Ganske vist har man fundet ud af en del om de to horn, men det er for intet at regne imod det, man gerne vil vide om dem. Derfor er de stadig en prøvelse for vise mænd.

KAJ OLSEN

Samvirke 42. årgang

Chefredaktør: EGGERT NIELSEN, ansvarshavende. Medarbejdere: Bodil M. Begtrup, Kaj Christiansen, Otto Riis, redaktionschef. Redaktionens adresse: Roskildevej 65, 2620 Albertslund, tlf.: 64 88 11, udenbys: (01) 64 88 66. Udgiver: Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus. Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der uopfordret indsendes.

Det er altid
Ambassador-tid...

AMBASSADOR
PORTVIN
halvsød, 1/1 fl.

25²⁰

AMBASSADOR
MADEIRA
sød, 1/1 fl.

25²⁰

AMBASSADOR
SHERRY
halvsød, 1/1 fl.

25²⁰

AMBASSADOR
MOUSSEUX
halvsød, 1/1 fl.

18⁵⁰

Der er altid en anledning til at glæde Dem selv - og Deres gæster - med et glas Ambassador Portvin, Sherry, Madeira eller den mousserende Ambassador.. som en festlig optakt til en god middag, en hygge-drink ved TV-tid - eller når De trænger til at ha' det rart og være rigtig god ved Dem selv!

NYHED
Ambassador Portvin,
Sherry og Madeira fås
nu også i en populær
MEDIUM-SERIE.

BRUGSEN